

Atatürk organize

İZMİR ATATÜRK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ DERGİSİ

OCAK
2023
SAYI 204

SEÇİM EKONOMİSİNE DİKKAT

YENİDEN
YAPILANDIRMA
PAKETİ
TBMM'DE

KOBİ'LERE
İMALAT
SANAYİ
ÇAĞRILARI

UĞURTAŞ:
DÜNYA
SORUNLARLA
BOĞUŞUYOR

İAOSB VAKFI

İZMİR ATATÜRK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

Sanayici ve İşadamları Sağlık ve Eğitim Vakfı

BİR ADIM DAHA İLERİYE HEP BİRLİKTE

ÖZEL İZMİR ATATÜRK
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ
NEDİM UYSAL MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ

Sizleri Vakfımıza Davet Ediyoruz...

Bilgi ve Katılım: Aynur DİPLİGÜNEŞ Tel: 0232 328 06 20 aynur.dipligunes@ataenerji.com.tr

DOĞRU HAMLELERİN PUSULASI

Sanayinin gelişiminde
kuruluşundan bugüne
doğru Bölgeyiz...

M.Kemal Atatürk Blv. No:42 35620 Çiğli/İzmir
T. (0232) 376 71 76 - F. (0232) 376 71 00
iaosb@iaosb.org.tr • www.iaosb.org.tr

İZMİR ATATÜRK
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

Döviz kurundaki baskı maliyetleri yükseltiyor

Hilmi
UĞURTAŞ

Izmir Atatürk
Organize Sanayi
Bölgesi Yönetim
Kurulu Başkanı

Değerli Sanayici Dostlarım; Takvim yapraklarında 2023 yılının ilk ayının sonuna gelmiş olsak da; küresel ve dolayısıyla ulusal ekonomi düzlemlerinde 2022'nin dinamikleri aynen sürüyor. 2022 yılı sadece Türkiye için kötü geçti demek bir yanılgı olur. Dünya ekonomisi enflasyon, düşük büyüme, bütçe ve cari açık gibi sorunlarla boğuşuyor.

Ülkemizin bulunduğu coğrafyada yoğunlaşan ancak dünyanın pek çok köşesinde de var olan ülkeler arası sorunlar, çekişmeler ve hatta sıcak çatışmalar devam ediyor. Hani bir inanış vardır, 'para olmayan evde huzur olmaz' diye; dünyada da sanırım ekonomik kısıtların insan yaşantısına getirdiği sıkıntılar, politik mekanizmaları da hareket geçirerek ülkeleri bir huzursuzluk ve gerginlik ortamına sokuyor. Kimi ülkeler gerçekten bağımsızlık gibi önemli değerler için bu çatışmalar içinde iken, kimi ülkelerde de iç politikada yaşanan sıkıntıların bir nebze olsun geri planda kalması için suni ya da geçici gündemler oluşturuluyor.

Bu alışkanlıkları eskiden çok görmediğimiz Avrupa'da bile fazlasıyla görür hale geldik. İç politikada, halkın refahında bir sıkıntı yaşayan ülke, demokrasi, barış, ulusal uzlaşma, insanların

ırk, din, dil farklılıklarını ortadan kaldırma gibi idealleri bir tarafa bırakıp, bu önemli değerleri kullanarak sorunlar yaratmaktadır. Bunun en üzücü ve ibret verici örneği Ukrayna-Rusya savaşında görülmektedir. Bağımsızlık, ulusal bütünlük gibi kavramlar bir kenara atılıp; bu savaş dolayısıyla kim kime nasıl zarar verir, kim kime silah satar gibi basit hesaplar gündemi oluşturmaktadır.

Türkiye ekonomisinde de sorunların çözümlerinden ziyade sorunların varlığı ve tanımları hakkındaki tartışmalar sürmeye devam ediyor. Bir yanda 'enflasyonu yeneceğiz, suni sorun ve kriz gündemi yaratıyorsunuz' diyenler diğer yanda çözüm önerileri olmadan sadece 'kriz var' söylemleri ile günlerini geçirenler var.

Oysa bu dönem yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimi nedeniyle; bilginin, doğru değerlendirmenin, analitik düşünebilmenin ve sağduyulu olmanın en çok gerekli olduğu dönemdir.

Bir seçimin sağlıklı olabilmesi için sandık güvenliği gibi unsurların yanı sıra, doğru bilgi ve değerlendirmeler ile vatandaşın kime oy atarsa atsın, doğru bildiğine olan inancı ve gönül rahatlığı içinde olmasının sağlanması gerekir.

Bugün enflasyon oranlarında

bile yaşanan veri karmaşası herkesin aklını karıştırmaktadır. Özellikle savunma sanayisi ve enerji alanlarında Türkiye'nin attığı adımlar ile vatandaşın yaşadığı sıkıntılar bile ciddi bir paradoks yaratmaktadır. Ülkemiz iyi durumda ve çok güçlü müdür? Yoksa sıkıntılar boyumuzu çoktan aşmış mıdır?

Biz sanayiciler yıllardır en sevmediğimiz ve bizi tedirgin eden şeyin bilinmezlik olduğunu söyleriz. Bugün de sadece ekonomi ve finans alanında değil, birey yaşamının her alanında bilinmezlikler ile iç içeyiz.

Pandemi öncesi başlayan küresel kriz, pandemi ile alev aldı. Bu yangının söndüğünü düşünenler ne yazık ki yanılıyorlar.

Avrupa Birliği'nin içinde bulunduğu sıkıntılar, ABD'nin FED eliyle tüm dünya piyasalarını yönlendirir hale gelmesi, Çin'in suskun dev olarak kısa vade içinde dünya lideri olma hazırlıkları sürüyor. Ancak en önemli tehlike, pandemi ve sonrasında yaşananlar nedeni ile insanoğlundaki üretme ve çalışma azminin kırılmasıdır. Bu kırılmanın etkisi teknoloji ve dijitalleşme ile dengelenmeye çalışılmaktadır.

Dünyanın her ülkesinde gelir dağılımında yaşanan dengesizlikler, aslında bu sorunların temelinde sadece mülteci sorunu varmış gibi düşünen ülkeler için gerçek bir tehlike haline geliyor.

Türkiye için çok önemli olduğu kadar ciddi bir risk unsuru haline gelen seçimi de çok dikkatli değerlendirmek gerekir.

Seçim sonucu ne olursa olsun, ülkenin önünde iki haneli bir enflasyon, dış borçlanma faizleri ile CDS'nin (risk primi) normal oran çizgisini çoktan aştığı gerçeği var. Artan ihracata sevinirken o rakamları yaratan üretimin içindeki ithalatın yüksek oranlarda seyretmesi ve cari açık problemi ile ülkemizin tartışılmaz gerçeği olan seçim dönemlerinde oluşacak bütçe açıkları, 2023'e nasıl bakacağımız hususunda bizi ne yazık ki olumsuz yönlendiriyor. Bugün döviz kurunun vardığı rakamların maliyetler üzerinde yarattığı baskıyı konuşurken, diğer yanda bu kurların dahi ihracatçımızın rekabet gücünü nasıl aşağıya çektiğini konuşuyoruz.

Bu ülke tüm bu sorunları çözebilecek akla, güce ve kaynağa sahiptir. Ancak bu üç önemli unsurun da akıllı ve doğru politikalar ile yönlendirilmesi gereklidir. Yıllardır söylediğimiz ve gidişata bakarsak; daha uzun yıllar söylemeye devam edeceğimizi gördüğümüz yapısal değişimlerin gerçekleştirilmesi için gerekli irade hiçbir hesaba kurban edilmeden ortaya konulmalıdır.

Kimse ülkemiz sanayicisine olan güvenini kaybetmesin. Bu insanlar, ulusal ve küresel düzlemde ne yaşanırsa yaşansın üretmek ve istihdam yaratarak "ekmek" vermek sevdasından asla vazgeçmemiştir. Bu idealleri terk edip sanayicilik treninden inenlerin yerine daha fazlası o trene binmiştir. Bizlerin gördüğü 'bu ülkenin üretim ile büyüyebileceği' gerçeğini herkesin görmesini diliyoruz.

SAHİBİ

İAOSB Yönetim Kurulu Başkanı
Hilmi UĞURTAŞ
SORUMLU MÜDÜR
Meryem Fulya YAZICIOĞLU

YAYIN İCRA KOMİTESİ

Hilmi UĞURTAŞ - Enver OLGUNSOY
Nedim ATILLA - Hüseyin DOĞAN

MUHABİR

Bestenigar PEKER

YÖNETİM YERİ

İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
M. Kemal Atatürk Bulv. No:42 - 35620
Çiğli / İZMİR
Tel: (0232) 376 71 76 Fax: (0232) 376 71 00

E-mail: iaosb@iaosb.org.tr
Web: www.iaosb.org.tr

BASKI

Dilman Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Karacaoğlan Mah. 6159 Sokak No: 4 Bornova - İzmir
Telefon: (0232) 436 19 75
www.dilmanpack.com

Atatürk Organize Haber, İAOSB'nin aylık yayın organıdır. Dergide yayınlanan yazılar kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yayınlanan yazılar aksi belirtilmedikçe İAOSB'nin resmi görüşünü yansıtmaz. İmzalı yazılarda belirtilen görüşler sadece yazarlarına aittir.

10 Merkez Bankası 2023 yol haritasını açıkladı

8

Yeşil OSB belgelendirme programı için görüşmeler başladı

9

KOBİ'lere İmalat Sanayi Sektörü çağrılar

10

Merkez Bankası 2023 yol haritasını açıkladı

12

Ekonomik göstergeler

16

Ekonomideki gelişmeler nasıl yorumlandı?

20

Anti-damping uygulamaları

22

Teknolojiyi yöneten firma: CFM

25

Her markanın stratejiye ihtiyacı var

26

İşte yeniden yapılandırma paketi

28

Çip savaşları 2023

31

Bill Gates'den metan gazını engelleme girişimine destek

32

"Dijital beceri" açığı şirketleri nasıl geriletiyor?

34

Enerjide arz güvenliğinin önemi

36

Kısa Filmler Gecesi 1'inci yılını kutluyor

40

2023'ün en büyük çevre sorunları

44

Bir zehir, bir katil

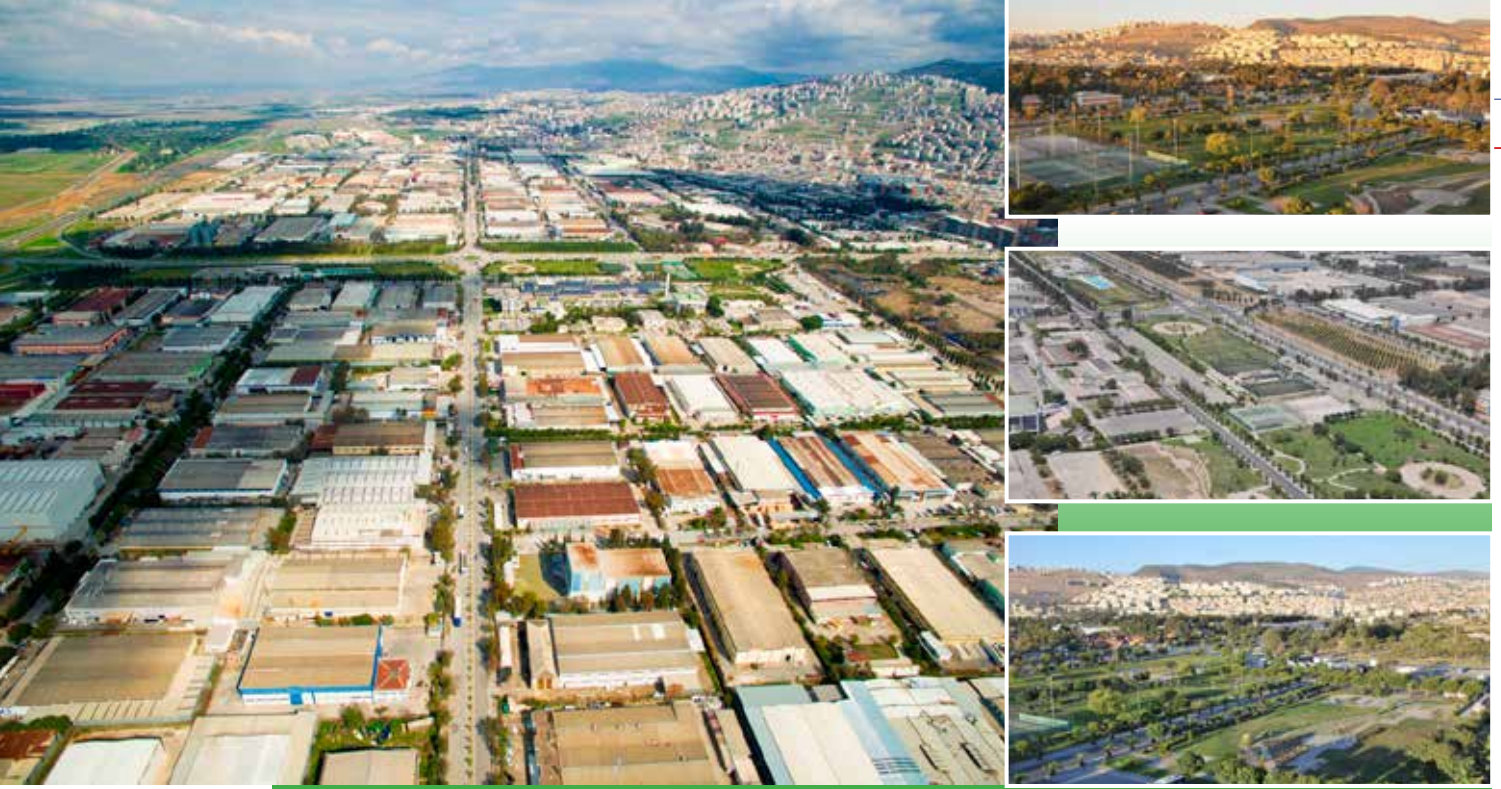
46

Ses kısıklığı hastalık mıdır?

48

İskoçya'nın Başkenti Edinburgh

Yeşil OSB belgelendirme programı için görüşmeler başladı

Izmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi, Yeşil OSB Sertifikasyon sürecine yönelik belirlenen kriterlere ilişkin İAOSB'nin değerlendirmelerini almak üzere Dünya Bankası ve dünyanın önde gelen denetim firmalarından KPMG'den gelen yetkilileri ağırladı.

İAOSB Teknik Müdür Yardımcısı Muammer Karadaş ve İAOSB İdari Müdür Yardımcısı Pınar Çakmakoğlu; Dünya Bankası danışmanlarından Gürhan Mamaklıoğlu ve KPMG firması Müdür Yardımcısı Riti Samanta, KPMG Yardımcı ortaklarından Apurba Mitra ve KPMG Yönetici Yardımcısı Vaibhav Gupta ile söz konusu kriterleri değerlendirdi.

OSB'leri sürdürülebilirlik alanında uluslararası standartların üstüne çıkarmayı hedefleyen Yeşil OSB Sertifikasyon Programına dahil olacak OSB'lerin 6 ön kriteri sağlaması durumunda zorunlu ve puanlandırmaya tabi; yönetim, çevre, ekonomik ve sosyal konu başlıklarında 40 kriter üzerinden değerlendirme yapılarak belgelendirme dereceleri belirlenecek.

Buna göre 40 kriteri sağlama koşullarına göre 100 (çevre yüzde 39, ekonomik yüzde 27, sosyal yüzde 24, yönetim yüzde 10) üzerinden 90 ve üstünde puan toplayan OSB'ler platin, 70-90 arası puan alanlar altın, 50-70 arası gümüş, 30-50 arası bronz sertifika ile belgelendirilecek.

Ön kriter şartları

- OSB'de üretimde olan en az 1 firmanın olması.
- OSB'deki atık suların tümünün arıtılıyor olması.
- OSB'de enerji üretim kaynağı olarak kömür kullanımının olmaması.
- OSB'nin TSE tarafından TS EN ISO 14001 ve TS EN ISO 50001 standartlarında belgelendirilmiş olması.
- İklim değişikliği ve sürdürülebilirlikle ilgili konuları izlemek ve yönetmek için organizasyonel yapıda bir birimin kurulması ve en az bir yetkin personel istihdam edilmesi.
- OSB'nin en az temel seviye sıfır atık belgesine sahip olması.

KOBİ'lere İmalat Sanayi Sektörü çağrıları

İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi seminerleri kapsamında düzenlenen "KOBİGEL-KOBİ Gelişim Destek Programı" başlıklı toplantıda İAOSB Katılımcıları ve çalışanları ile bir araya gelen KOSGEB İzmir Müdürlüğü Uzmanı Hasan Kahraman, imalat sanayi sektörünü ilgilendiren üç proje teklif çağrısının detayları hakkında bilgiler verdi.

Çağrıların, akıllı dijital teknolojileri yerli imkanlarla geliştiren veya bu teknolojileri üretim süreçlerine dahil eden imalatçı KOBİ'lere yönelik olarak tasarlandığına dikkat çeken Kahraman, "Buradaki amaç, yerli ve yetkin dijital teknoloji geliştiricisi KOBİ envanterini genişletmek, KOBİ'lerin yerli teknoloji geliştiricilerle iş birliği öncelikli olmak üzere dijitalleştirilmiş iş süreci sayısını artırmak, KOBİ'lerin modern teknolojiler ve iş modelleriyle kapasitelerinin geliştirilmesi, verimliliklerinin artırılması, ürün ve üretim süreçlerinin kalite standartlarına uygun hale getirilmesi ve rekabet güçlerinin artırılmasıdır. 2022-01 "İmalat sanayi sektöründe dijitalleşme sürecine katkı sağlayabilecek yerli teknoloji geliştiricisi KOBİ'lerin desteklenmesi", 2022-02 "İmalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerin üretim ve ilişkili iş süreçlerinde dijital teknolojilerden yararlanma düzeyinin artırılması" ve "İmalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabet güçle-

rinin ve verimliliğinin artırılması" olmak üzere 3 adet proje destek çağrısı bulunmaktadır.

2022-02 ve 2022-03 çağrılarında imalat sanayi sektörlerindeki KOBİ'ler başvurabilirken, 2022-01 çağrısına ise sadece Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı, Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı, Makine ve Ekipmanların Kurulumu ve Onarımı, Hava ve Uzay Araçlarıyla İlgili Makine İmalatı, Telekomünikasyon, Bilgisayar Programlama, Danışmanlık ve İlgili Faaliyetler, Veri İşleme, Barındırma ve İlgili Faaliyetler; Web Portalları sektörlerinde faaliyette bulunan KOBİ'ler başvurabilirler" diye konuştu.

Dijitalleşme desteği arttı

Dijitalleşme çağrılarında işletme başına üst limitin 2 milyona çıkarıldığının altını çizen Kahraman, "Dijitalleşme başlığına ilave edilen rekabetçilik ve verimlilik başlığı için destek üst limiti 1 milyon 500 bin TL olarak belirlendi. Teknoloji geliştiren KOBİ'ler, 900 bini geri ödemesiz, 1 milyon 100 bini geri ödemeli destekten yararlanabilecekleri gibi bu teknolojileri üretim süreçlerine dahil eden imalatçı KOBİ'ler ise 400 bin TL'si geri ödemesiz destekten toplam 2 milyon liraya kadar yararlanabilecekler. Proje süresi en az 8, en fazla 12 aydır. Personel dışındaki geri ödemeli giderlerin destek oranı da yüzde 85'tir" dedi.

Merkez Bankası 2023 yol haritasını açıkladı

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), 2023 yılında uygulanacak para politikasına yönelik yol haritasını açıkladı. Para ve Kur Politikası metninin ismi 'Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi' olarak değiştirilirken, mevduatta liralaşma hedefi yılın ilk yarısı için yüzde 60 olarak belirlendi.

2022 yılı metninde 8 madde olarak açıklanan temel çerçeve, 2023 yılı için 10 madde olarak açıklandı. Liralaşma stratejisinin sürdürüleceğine vurgu yapılan metinde, yüzde 5'lik enflasyon hedefinin korunduğu belirtilirken, "Liralaşma Stratejisi çerçevesinde uygulanacak politikalar, bankacılık sisteminin hem varlık hem de yükümlülük tarafında Türk lirasının ağırlığının kalıcı olarak artırılması amacıyla güçlendirilerek kullanılmaya devam edilecektir" ifadeleri kullanıldı.

Ayrıca yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazlayı artıran faaliyetlerin, 2023 yılında öngörülen enflasyon patikasıyla uyumlu bir şekilde, hedefli kredi politikaları ile destekleneceği bildirildi. 2023 yılında uygulanacak politikalar toplam 51 başlık altında toplandı. Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi Genel Çerçevesi için 6, Enflasyon Hedefi Karar Alma Süreci ve İletişim Politikası için 18, Likidite Rezerv ve Hedefli Kredi Politikaları başlığı altında 24 ve Ödeme Sistemleri ve Finansal Teknolojiler Alanındaki Yenilikçi Adımlar için ise 3 başlık belirlendi.

Merkez Bankası'nın sahip olduğu araçlar bütünleşik politika çerçevesi olan Liralaşma

Dalgalı kur rejimi sürecektir

Dalgalı döviz kuru rejimi sürdürülecek ve döviz kurları, serbest piyasa koşullarında, arz ve talep dengesine göre oluşmaya devam edecek. TCMB, kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amacıyla herhangi bir döviz alım ya da satım işlemi yapmayacak. KİT'lerin döviz ihtiyacının gerekli görülen kısmı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile TCMB tarafından piyasa koşullarına göre doğrudan karşılanabilecek.

Kaynaklar üretime yönlendirilecek

Para politikası etkinliğinin korunması ve politika kararlarında amaçlanan hedeflere ulaşılması açısından kredi faizlerinin politika faizine yakınsaması gerekmektedir. Bu kapsamda üretim kapasitesine ve sürdürülebilir cari dengeye katkı sunan hedefli alanlarda kullanılan ticari kredilerde faiz oranlarının firmaların finansmana erişimini destekleyecek şekilde belirlenmesine yönelik makroihtiyati adımlar devam edecek.

Stratejisi içerisinde kararlılıkla kullanacak, finansal istikrar gözetilmeye devam edilecek. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı temel politika aracı olarak devam edecek. Hedefli kredi ve likidite yönetimi uygulamaları geliştirilerek kullanılmaya devam edecek. Kredilerin ani değişimler göstermeyecek şekilde dengeli ve istikrarlı gelişimi sağlanacak. Teminat yapısında uzun vadeli TL cinsi varlıkların payı artırılmaya devam edilecek. Büyüme hızı öngörülen enflasyon politikasıyla uyumlu olması sağlanacak. Liralaşma politikaları, bankacılık sisteminin varlık ve yükümlülük tarafından TL ağırlığının kalıcı olarak artırılması amacıyla güçlendirilerek kullanılmaya devam edilecek.

Enflasyon hedefi

Hükümet ile birlikte belirlenen orta vadeli enflasyon hedefi yüzde 5 olarak korundu. İktisadi birimlere rehberlik etmesi öngörülen göstergeler, kısa vadede enflasyon tahminleri, orta vadede ise enflasyon hedefi olacak. Enflasyonda artı eksi yüzde 2 olan belirsizlik aralığı korunacak, bunun aşılması halinde

Hükümet'e Açık Mektup yazılacak. Para Politikası Kurulu, 2023 yılında 12 toplantı yapacak, enflasyon raporu yılda 4 kez yayımlanmaya devam edecek. Mevcut TL likidite yönetiminin bileşenleri olan Açık Piyasa İşlemleri (APİ) ve swap işlemlerinin büyüklüğü, toplam fonlamadaki payları, imkan bazında dağılımları ve teminatlandırma yapısı, 2023 yılı TL likidite yönetimi kapsamında gözden geçirilmeye devam edilecek.

Swap karşılığı fonlama azaltılacak

2023 yılında Liralaşma Stratejisi çerçevesinde, APİ fonlama imkanı için geçerli olan teminat yapısında sabit getirili TL cinsi varlıkların payı artırılmaya devam edilecek ve toplam fonlama miktarı içinde TCMB tarafı swap işlemleri karşılığında sağlanan fonlama miktarı kademeli olarak azaltılacak.

TCMB piyasa işlemleri teminat havuzunda TL cinsi varlıkları destekleyici şekilde düzenlemeler yapılacak, TÜFE'ye endeksli, dövize ve altına endeksli kıymetlerin teminat sistemi ne konu iskonto oranları yükseltilecek.

IMF'den ayrışma riski uyarısı

Uluslararası Para Fonu (IMF), dünya ekonomisindeki ayrışmanın küresel üretimin yüzde 7'sine kadar mal olabileceğini bildirdi.

IMF'nin "Jeoekonomik Ayrışma ve Çok Taraflılığın Geleceği" başlıklı raporunda, on yıllardır süren küresel ekonomik entegrasyondaki artışın ardından dünya ekonomisinin ayrışma riskiyle karşı karşıya olduğu vurgulandı.

Ticari ilişkilerin zayıflamasından en çok düşük gelirli ülkelerin ve gelişmiş ülkelerdeki dar gelirli tüketicilerin etkileneceği ifade edilen raporda, dünya ekonomisindeki ayrışmanın küresel üreti-

min yüzde 7'sine kadar çıkabilecek değere mal olabileceği kaydedildi.

Teknolojik ayrışmanın da kaybı önemli ölçüde artırabileceği belirtilen raporda, bazı ülkelerde üretimdeki kaybın yüzde 12'ye kadar ulaşabileceğine değinildi. Raporda, ayrışma ne kadar derin olursa, maliyetlerin de o kadar derin olacağı vurgulandı.

Daha az uluslararası risk paylaşımıyla küresel ekonomik ayrışmanın daha yüksek makroekonomik oynaklığa, daha şiddetli krizlere ve ulusal tamponlar üzerinde daha büyük baskılara yol açabileceği belirtildi.

Sanayide pandemi sonrası daralma yüzde 1,3

Sanayi üretimi küresel arz sorunları ve küresel resesyon endişeleriyle yaz aylarından beri ivme kaybediyor. Sanayi üretimi, Kasım'da beklendiği gibi, pandemi kapanmalarından beri ilk kez daraldı, aylık yüzde 1,1, yıllık yüzde 1,3 daralma yaşandı. Arındırılmamış verilere göre ise üretim yıllık bazda yüzde 1,2 oranında düştü. Geçtiğimiz Temmuz'da beklentilerin oldukça altında yüzde 2,5 yıllık artış gösteren endeks, Ağustos ayında yine beklentilerin altında yüzde 1,1 büyümüşü. Ekim ayındaki büyüme ise yüzde 2,5 olmuştu.

Aralık'ta açılan şirket sayısı yüzde 53,8 arttı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), 2022 Aralık ayı ve 2021 yılına ilişkin kurulan-kapanan şirket istatistiklerini açıkladı. Buna göre; Aralık 2022'de kurulan şirket sayısı 2021'in aynı ayına göre yüzde 53,8 artarak 15 bin 34 olurken, kapanan şirket sayısı ise söz konusu dönemde yüzde 20,1 yükselişle 4 bin 569'a çıktı. Yıllık bazda ise; kurulan şirket sayısı geçen yıl bir önceki yıla kıyasla yüzde 27,8 artarak 109 bin 695'ten 140 bin 229'a çıktı. Bu dönemde kapanan şirket sayısı ise yüzde 42,8 artışla 16 bin 222'den 23 bin 170'e yükseldi.

2023 yılı bütçesi TBMM'de kabul edildi

2023 Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin TBMM Genel Kurulu'nda görüşmeleri tamamlandı. 2023'te bütçe giderlerinin 4 trilyon 470 milyar TL, bütçe gelirlerinin 3 trilyon 810 milyar TL olacağı öngörülen bütçe kanunu, Meclis'te kabul edilerek yasalaştı. 660 milyar 901 milyon TL açık vereceği tahmin edilen 2023 yılı bütçe teklifinde, Cumhurbaşkanlığı'nın toplam bütçesi 6 milyar 637 milyon lira olarak öngörüldü. Bütçe açığının Gayri Safi Milli Hasıla'ya oranı ise yüzde 3,5 civarında olacağı tahmin edildi.

FITCH'den Türkiye'ye büyüme uyarısı

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, 2023 genel seçimleri öncesinde yüksek ekonomik büyümeyi ve istihdamı korumayı amaçlayan politikaların Türkiye'nin (B/Negatif) uluslararası rezervlerindeki sürekli iyileşmeyle tutarlı olmadığını söylüyor. 2023 ortası seçimleri öncesinde maaş artışları ve genişletici maliye ve kredi politikalarıyla birleşen derin negatif reel faizler, devam eden döviz talebi ve yüksek cari açık nedeniyle lira ve uluslararası rezervler üzerindeki baskıyı sürdürecektir.

Yıllık enflasyon baz etkisiyle düşüyor

Yıllık enflasyon yüzde 64,27'ye gerileyerek Orta Vadeli Program'daki yüzde 65, Merkez Bankası'nın Enflasyon Raporu'ndaki yüzde 65,2 tahminlerinin de altında yılı tamamladı.

Buna rağmen Türkiye'de tüketici fiyatları 48 aydır aralıksız artışını sürdürüyor. İTO

ve ENAG enflasyonu ile TÜİK arasındaki makas açılırken, bu üç enflasyon hesabında en sert gerileme TÜİK hesaplamalarında görüldü. Analistler enflasyonda düşüşün baz etkisi olduğuna dikkat çekerken, enflasyonda katılığın devam ettiğini vurguladı.

Hizmet üretici fiyatları yüzde 98,82 arttı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 yılı Kasım ayına ilişkin Hizmet Üretici Fiyat Endeksi (H-ÜFE) verilerini açıkladı. Endeks, Kasım'da bir önceki aya kıyasla yüzde

0,25, 2021 yılı Aralık ayına göre yüzde 76,24, geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 98,82 ve 12 aylık ortalamalara göre

yüzde 88,69 arttı. Yıllık bazda ulaştırma ve depolama hizmetlerinde yüzde 111,71, konaklama ve yiyecek hizmetlerinde yüzde 103,81, gayrimenkul hizmetlerinde yüzde 87,16, idari ve destek hizmetlerinde yüzde 96,25 yükseldi.

Yurt Dışı ÜFE'de yıllık yüzde 49,9 artış

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2022 yılı Aralık ayına ilişkin Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE) verilerini açıkladı. Geçen yılın Aralık ayında, bir önceki aya göre yüzde

2,77, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 49,9 ve 12 aylık ortalamalara göre yüzde 97,45 artış kaydedildi.

Yıllık YD-ÜFE, son 13 ayın en düşük seviyesi olarak kayıtlara geçti. Söz konusu endeks, Kasım 2021'de 47,89 olarak kaydedilmişti. Yıllık bazda sanayinin iki sektörü; madencilik ve taş ocakçılığı yüzde 47,4, imalat yüzde 49,95 artış gösterdi.

2022'de 3,5 milyon gayrimenkul satıldı

Türkiye'de geçen yıl 3 milyon 434 bin 389 gayrimenkul satış işlemi yapılarak, 41 milyar 555 milyon 205 bin 953 lira tapu harcı geliri elde edildi. 2022 Aralık'ta 436 bin 721

gayrimenkul satış işlemi yapılarak, 6 milyar 411 milyon 106 bin 486 lira tapu harcı geliri sağlandı. İşlemlerin 193 bin 402'sini

konut, 71 bin 19'unu arsa, 116 bin 687'sini tarla, 24 bin 879'unu iş yeri ve geri kalanını ise diğer taşınmazlar oluşturdu. 2022 Aralık ayı gayrimenkul satış işlemi sayısı, 292 bin 493 gayrimenkul satış işleminin yapıldığı Kasım ayına göre yüzde 49 arttı.

İhracat değer endeksleri yükseldi

İhracat Birim Değer Endeksi, Kasım 2022'de bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 6 yükseldi. Endeks, Kasım 2021'e göre gıda, içecek ve tütünde yüzde 10,9, hammaddelerde (yakıt hariç) yüzde 2,6,

yakıtlarda yüzde 36,7 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 4,2 artış gösterdi. İthalat Birim Değer Endeksi de yıllık bazda yüzde 9,8 arttı. Bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 1,6 ve yakıtlarda yüzde 40 artarken, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 4,2 azalış kaydetti.

İhracat miktar endeksi yüzde 3,8 azaldı

İhracat Miktar Endeksi Kasım 2022'de bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 3,8 azaldı. Endeks, bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 0,2 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 2,5 azalırken, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 9 ve yakıtlarda yüzde 3,5 artış gösterdi. İthalat Miktar Endeksi Kasım 2022'de yıllık bazda yüzde 3,8 yükseldi. Gıda, içecek ve tütünde yüzde 13 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 3,8 artış, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 19,3 azalış kaydedildi.

Cirolar yıllık bazda yüzde 99,7 arttı

TÜİK, 2022 yılı Kasım ayına ilişkin ciro endekslerini açıkladı. Buna göre, mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış toplam ciro endeksi geçen yıl Kasım'da aylık bazda yüzde 1,6 arttı. Takvim etkisinden arındırılmış sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplam ciro endeksi, 2021'in aynı ayına kıyasla yüzde 99,7 yükseldi. Sanayide takvim etkisinden arındırılmış ciro endeksi, Kasım 2022'de yıllık bazda yüzde 91,6 artış kaydetti. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi ciro endeksi ise geçen yıl Kasım'da Ekim ayına göre yüzde 2,2 arttı.

Perakende satışlar yüzde 12,1 arttı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 yılı perakende satış endekslerine göre, sabit fiyatlarla perakende satış hacmi 2022 Kasım ayında bir önceki aya kıyasla yüzde 1,5 yükseldi. Bu dönemde gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 0,9 ve otomotiv yakıtı satışları yüzde 0,6 azalırken, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 3,3 artış gösterdi. Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi Kasım'da 2021'in aynı ayına göre yüzde 12,1 arttı. Gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 5,7, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 17,7 yükseldi.

Merkez Bankası faize dokunmadı

Merkez Bankası (TCMB) Para Politikası Kurulu (PPK) 2023'ün ilk toplantısında politika faizini yüzde 9'da sabit tuttu. TCMB, 24 Kasım'daki toplantısında politika faizini 150 baz puan

indirimle yüzde 9'a çekmişti.

2022 Aralık ayında faiz sabit tutulurken PPK metninde yer alan "Kurul,

mevcut politika faizinin küresel talebe ilişkin artan riskleri dikkate alarak yeterli düzeyde olduğunu değerlendirmiştir" ifadesi, yeni karar metninde yer almadı. Bu değişiklik, önümüzdeki aylarda yeni faiz indirimlerinin gelebileceğinin sinyali oldu.

Üç aydan uzun vadelide zorunlu karşılık sıfırlandı

Merkez Bankası, Türk Lirası'nı desteklemek için zorunlu karşılık oranlarında değişikliğe gitti. Teşvik amacıyla 3 aydan uzun vadeli TL hesaplarda zorunlu karşılık oranı

sıfırlandı. Ayrıca, yurt dışından doğrudan temin edilen 6 aydan uzun vadeli yabancı para yükümlülüklerdeki artış için 2023

yılı sonuna kadar zorunlu karşılık oranlarının yüzde sıfır olarak uygulanmasına karar verildi. Bahse konu değişiklikler, tesisi 3 Şubat 2023 tarihinde başlayacak olan 20 Ocak 2023 hesaplama tarihinden itibaren geçerli olacak.

Bankacılık kredi hacmi 107,8 milyar lira arttı

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan haftalık bültene göre, sektörün kredi hacmi 13 Ocak itibarıyla 107 milyar 813 milyon lira arttı. Söz

konusu dönemde toplam kredi hacmi 7 trilyon 573 milyar 417 milyon liradan 7 trilyon 681 milyar 230 milyon

liraya çıktı. Bankacılık sektöründeki toplam mevduat (bankalararası dahil), geçen hafta 224 milyar 314 milyon lira arttı. Söz konusu haftada yüzde 2,5 artan bankacılık sektörü toplam mevduatı, 9 trilyon 83 milyar 302 milyon lira oldu.

Tüketici kredileri tutarı 1,1 trilyon lirayı aştı

BDDK verilerine göre, tüketici kredileri tutarı, 13 Ocak itibarıyla 13 milyar 717 milyon lira artışla 1 trilyon 107 milyar 477 milyon liraya yükseldi. Söz konusu kredilerin 361

milyar 483 milyon lirası konut, 51 milyar 233 milyon lirası taşıt ve 694 milyar 761 milyon lirası ihtiyaç kredilerinden oluştu.

Aynı dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 4 milyar 931 milyon lira artarak 981 milyar 435 milyon liraya çıktı. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları da yüzde 2,8 yükselerek 227 milyar lirası taksitli olmak üzere 463 milyar 825 milyon lira oldu.

Ekonomideki gelişmeler nasıl yorumlandı?

Türkiye ekonomisinin güçlü ve kapsamlı bir programa ihtiyacı olduğuna dikkat çeken ekonomistler, seçimlerden sonra iş başına gelecek iktidarı ciddi bir reform ajandasının beklediğini ifade ediyor.

Bütçe 2023'te de şaşırtacak ama...

Abdurrahman Yıldırım

Bütçede en ilginç yıllardan birini yaşadık. 2022 yılında bütçenin hem harcamalar tarafı hem de gelir tarafı adeta patlama yaptı.

Yıla yüzde 36,08 ile başlayıp en yüksek yüzde 85,51'i gören tüketici enflasyonu yılı yüzde 64,27 ile kapattı. Üretici fiyatları da yüzde 79,89 ile başladığı yılda en yüksek yüzde 157,69'u gördü ve seneyi yüzde 97,72'den bitirdi.

Enflasyondaki hızlı yükseliş devletin giderlerini sıçrattı. Bu nedenle Temmuz ayında 20 yıl sonra ek bütçe çıkarılarak Bütçe yüzde 61 oranında büyütüldü. 2021 yılında 1 trilyon 603 milyar lira olan bütçe giderleri 2022 yılında 2 trilyon 941 milyar liraya yükseldi. Artış yüzde 83,4 oranında. Artışta faiz dışı gider-

ler daha büyük pay aldı ve yıllık yüzde 84,9 büyüdü. Faiz harcamaları ise yüzde 71,9 arttı.

Enflasyon yıl sonunda yüzde 64,27 olurken toplam vergi gelirleri yüzde 102 artarak 2 trilyon 353 milyar liraya yükseldi. Vergi gelirlerinin etkisiyle bütçenin gelir tarafı güçlenince yüzde 83,4 artan giderlere rağmen bütçe açığı küçüldü. Vergi gelirlerinin olağanüstü artışında ise yükselen enflasyonun rol oynadığı açık. Yıl içinde yüzde 85,53'e kadar yükselen tüketici enflasyonu, yüzde 157'ye kadar çıkan üretici enflasyonu, satış gelirleri ile karları yükseltti. Kar artışları, Kurumlar Vergisi'ni artırdı.

Buradan geliyoruz 2023 bütçesinin durumuna. Enflasyon 2023 yılında düşüyor. Bu durumda 2022'nin yüksek kar ve vergi gelirleri artışlarına bir kerelik gözüyle bakılabilir. Aynı veya benzer gelirlerin 2023 yılında sürmesi çok zordur. Ne ithalatta ne de kurumların karlarında yüksek artışlar olabilir. Buna karşılık bütçenin harcamaları seçim ekonomisi uygulamaları çerçevesinde artarak devam edecek. Bu durumda ister istemez bütçe açığı büyüyecek. Çünkü 9 ay sonra yerel seçimler yapılacak. Bu nedenlerden dolayı son 20 yılın en iyi bütçelerinden birini 2023'te beklemek mümkün değil. 2023 bütçesi 2022'nin tersi yönde şaşırtıcı çıkmaya adaydır.

2022 yılı bütün dünya için kötü bir yıl oldu: Her tarafta enflasyon yükseldi, büyüme düştü, kimi ülkede bütçe açığı, kimi ülkede cari açık yükseldi. Ekonomi politikasının birbiriyle çelişen sonuçlarını yaşamaya başladık: Enflasyonu düşürmenin bedeli büyümenin de düşmesi ya da büyümeyi yüksek tutmaya çalışmanın bedeli yüksek enflasyon olarak karşımıza çıktı. 2022'nin belki de tek olumlu yanı bütün bu çelişkili gelişmelere karşılık işsizlik oranlarının denetimden çıkmaması oldu.

Türkiye açısından da 2022 kötü bir yıldır. Son birkaç yıldır her gelen yıl bir öncekinden kötü olduğu için önceki yıllar daha iyiymiş gibi hatırlanıyor. 2022 yılı biterken atılan adımlar 2023 yılı ve özellikle de seçimden sonrası için büyük çapta olumsuz bir birikim yarattı. Bunu belki ilk 6 ayda o kadar fazla hissetmeyeceğiz ama yılın ikinci yarısında bütün bu adımların etkisini omuzlarımızda hissetmeye başlayacağız.

Yapılan asgari ücret artışı, yaşanan anormal enflasyon karşısında zorunluydu. Hatta yetersiz bile kaldı. Buna kimsenin diyecek bir sözü yok. Ne var ki şimdi ona paralel düzenlemelerin yapılması bekleniyor. Birçok çalışanın ücreti, asgari ücretin altında kaldığı için onların da en azından asgari ücret düzeyine yükseltilmesi gerekiyor. Asgari ücret 5 bin 500 lira iken 7 bin 500 lira ücret alan bir kişiye şimdi 8 bin 500 lira asgari ücret mi verilecek yoksa onun da ücreti asgari ücretli gibi yüzde 54 artırılarak 11 bin 550 liraya mı çıkarılacak? Eğer ilki tercih edilirse toplumun çalışan kesimi giderek asgari ücretli haline gelecek demektir ki zaten son yıllarda olan budur. Böylece orta sınıf tamamen ortadan kalkacak. Eğer ikinci yol tercih edilirse, işyerleri bu yüksek ücretten kurtulmak için muhtemelen yüksek ücretlilerin bir bölümünü işten çıkaracak demektir ki bu

2023**Mahfi Eğilmez**

daha düşük nitelikli elemanın tercih edilmesi anlamına gelir. Bir konuyu dikkatlerden kaçırmamakta yarar var: Bu sıkıntıları yaratan asgari ücretin artırılması değil, enflasyonun önlenememesidir.

Türkiye, bir süredir yanlış ekonomi politikası uygulamalarının kısacasında oradan oraya savruluyor. Bugüne kadar başkalarının paralarıyla durumu idare etmeyi başardık. Körfez ülkelerinden gelen swaplar, yüksek faizlerle yapılan dış borçlanmalar, çeşitli baskılarla döviz mevduatlarının TL'ye dönüştürülmesi, turizmden elde edilen gelir-

lerin yüksekliği, vatandaşlık verilmesi suretiyle elde edilen döviz gelirleri ve son olarak da Rusya'nın doğal gaz borçlarının ödenmesini ertelemesinin sağladığı finansman, bugünkü yaşamı sürmemize olanak sağladı. Öte yandan enflasyondaki hızlı artış, enflasyon muhasebesi uygulatılmayan kurumların kârlarının patlamasına ve sonuçta kurumlar vergisi tahsilâtının rekor kırmasına yol açtı. 'Fiyatlar daha da artmadan alacağımı alayım' düşüncesinin yarattığı öne çekilmiş talepteki artış, ithalatın ve dolayısıyla ithalde alınan katma değer vergisi tahsilâtının rekor kırmasına neden oldu. Böylece bu iki kalemden ortaya çıkan beklenmedik artışlar bütçe açığının düşük kalmasını sağladı. Ne var ki bu böyle sonsuza kadar sürdürülemiyor. Bütçe açığının düşmesini sağlayan ithalat patlaması bu kez cari açığın yükselmesine yol açıyor. Türkiye, benzer bir durumu 1970'lerde de denemiş 1980'e girilirken 70 cente muhtaç kalmıştı. Bu durumdan ders çıkarmak yerine aynı şeyleri biraz daha farklı olarak 1990'larda da peş peşe iki kez denemiş, önce 1994 kriziyle sonra da 2001 kriziyle karşılaşmıştı. Ne yazık ki bu krizlerden ve o deneyimlerden ders çıkaramamış olduğumuz anlaşılıyor.

Özetle söylemek gerekirse, belki seçime kadar idare edebiliriz.

Seçimlere birkaç ay kala ekonomiden farklı sinyaller geliyor. Bütçe performansına, ihracattaki artışa, yıllık enflasyondaki gerilemeye ve Hazine ile Merkez Bankası faizlerindeki düşüğe bakan birisi ekonominin çıkışta olduğu ve sorunları aşılmakta olduğu izlenimi edinebilir. Anca rakamların detaylarına bakıldığı zaman ekonominin çok da rahat bir durumda olmadığı; aksine acil reform ihtiyacı içinde olduğu görülüyor.

Bütçe rakamları beklenenden çok daha iyi geldi. Açığın 300 milyar lirayı aşacağı beklenirken 139 milyar liralık bir bütçe açığı açıklandı. Parlak bir performanstır. Ancak ithalatın patlaması sonucu ithalattan alınan KDV'nin de patlaması, yüksek enflasyon nedeniyle Kurumlar Vergisi ile Özel Tüketim Vergisi'nin de nominal olarak artması bütçe gelirlerinin beklenenden çok daha iyi çıkmasında etkili oldu.

İhracat tüm küresel olumsuzluklara rağmen çift haneli bir artış kaydetti. Bu da olumlu bir gelişme ancak ithalat ihracattan çok daha hızlı artmış. Hal böyle olunca dış ticaret açığı da yüzde 139 artışla katlamış. Dış ticaret performansı bu kadar olumsuz olunca turizmdeki artışa rağmen cari açık hızla genişledi. Toplam açık 50 milyar dolar ile hükümetin OVP hedefinin neredeyse 6 kat üzerinde gerçekleşti. Türkiye ekonomisi yüksek cari açık vermeden büyüyemiyor. Açık veren bir ekonomi olması nedeniyle dış finansmana bu kadar bağımlı olmak ise bizi dünyanın en kırılgan ekonomileri arasına sokuyor. Üretimde kullanılan ithal girdilerin payının yüksek olması çözüm bekleyen acil bir sorun.

Merkez Bankası politika faizini, Hazine ise iç borçlanma faizini tek haneli rakamlara çekti. Ancak neredeyse herkes finansmana ulaşamamaktan şikayetçi. Kredilerin milli gelirdeki

**Türkiye ekonomisinin
reforma ihtiyacı var**

Servet Yıldırım

payı azalmış, döviz cinsinden borçlanmak pahalılaşmış.

Yıllık enflasyon geçen ay 20 puan geriledi. Büyük düşüş ama arkasındaki nedene baktığımızda aritmetik baz etkisinden kaynaklandığı görülüyor. Üstelik bizim "düştü" diye sevindiğimiz düzey olan yüzde 64,3, kriz yılı olan 2001'den bu yana gerçekleşen en yüksek yıllık enflasyon rakamıdır.

Üretimin ve ihracatın yapısı; büyümeyi sınırlayan yetersiz iç tasarruflar, sermaye piyasalarının sığılığı; eğitim sisteminin yetersizliği; kayıt dışılık; doğrudan vergi

toplama kapasitesinin zayıflığı; işgücü piyasalarındaki katılık; kadınların işgücüne katılımının düşüklüğü; enerjide dışa bağımlılık gibi ekonomiyi kırılgan hale sokan sorunlarımız var.

Türkiye'nin 2001 yılındaki gibi ekonomiyi istikrara kavuşturacak kapsamlı ve güçlü bir programa ihtiyacı var. 2001 yılında uygulamaya konulan program Türkiye'yi 10 yıl sırtında taşıdı; ekonomiyi büyüttü; enflasyonu tek haneye indirdi; kişi başına milli geliri neredeyse 4'e katladı. Ekonomiye öngörülebilirlik getirdi; yatırım ufkunu genişletti, yabancı sermaye çekti. Program aynı zamanda kamu yönetiminin ve ekonominin yeniden yapılandırılmasına yönelik altyapıyı oluşturmayı, kurumları güçlendirmeyi hedeflemişti. Kamuda kaynak tahsisi sürecinde şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanmasını, rasyonel olmayan müdahalelerin önlenmesini öngörmüştü. Sürdürülebilir bir büyüme ortamı sağlayarak kaynak kullanma sürecindeki verimliliği artırmak, dışa açık bir yaklaşımla piyasa koşullarında rekabet gücünü geliştirmek ve böylece ekonomide büyümeyi, yatırım ve istihdamı artırarak refah düzeyini kalıcı bir biçimde yükseltmeyi amaçlamıştı.

Dolayısıyla, seçimi kazanacak olan tarafı kapsamlı bir reform ajandası bekliyor.

Cari işlemler dengesinde Kasım ayında 3,7 milyar dolar açık verildi. Böylece 11 aydaki açık 41,8 milyar doları, yıllıklandırılmış açık da 45 milyar doları buldu.

Eğer Aralık ayındaki açık 3,2 milyar dolar civarında tutulabilmişse 2022'nin tümündeki tutar 45 milyar dolarda kalmış olacak. Bu, aynı zamanda 2022'ye ilişkin tahmin. Ancak Aralık ayının 3 milyar civarında bir açıkla geride kalmış olması çok küçük bir olasılık. Aralık ayındaki açığın 5 milyar doların üstüne çıkması ve böylece 2022'nin 47 milyar dolar civarında bir açıkla kapatılması bekleniyor.

Bu arada Kasım ayının 3,7 milyar dolarlık cari açığı, son 8 yılın en kötü performansının

**Cari dengede
8 yılın en kötü Kasım'ı**

Alaattin Aktaş

geçen yıl sergilendiğine işaret ediyor. Kasım ayları itibarıyla daha önce en yüksek cari açık 4,8 milyar dolarla 2014 yılında verilmişti. Hatta öyle ki 2018 ve 2019 yıllarında açık bir yana sırasıyla 2,4 milyar ve 196 milyon dolarlık fazla elde edilmişti. 2022'nin Kasım ayında enerji hariç tutulduğunda cari dengede 2,8 milyar dolar fazla verildi. Kasım 2021'deki fazla 3,6 milyar dolardı. 2020'de cari dengede enerji hariç 1,2 milyar dolar açık var ama söz konusu yılın pandemi dolayısıyla bir mazereti de var. Önceki iki yıla da bakalım; yine Kasım

ayları itibarıyla 2019'da 2,8 milyar, 2018'de 5,4 milyar enerji hariç cari fazla vardı. Daha önceki yıllarda ise tutarlar daha küçüktü.

Hazine ve Maliye Bakanı son açıklamalarında; "Türkiye ekonomi modelinin bir yaşını doldurduğunu, tarihin en yüksek ters dolarizasyonuna imza atıldığını, ulusal paranın cazibesinin arttırıldığını, iç borçlanmanın ortalama vadesinin 17 ay uzatıldığını, maliyetinin düşürüldüğünü ve nihayet 2023 yılında kişi başı milli gelirimizin Orta Vadeli Plan'da 10 bin 71 dolar olmasına karşın 12 bin doları aşarak plan hedeflerinin üzerinde gerçekleşeceğini" belirtti. İddianın hayallerle süslenmesi politik olarak belki siyaseten uygun. Ancak gerçeklerle yüzleşmenin sorunlarının çözümünde vazgeçilmez ön şart olduğunu düşünüyoruz.

Yürütülen ekonomi programının varsayımlarını ve hedeflerini hatırlayalım. Negatif

**Ekonomide
hayaller ve gerçekler**

M. Saim Uysal

TL reel faizli rekabetçi kur politikasıyla ihracat patlayacak, dış ticaret açığı ve cari açık azalacak, böylelikle fiyat istikrarı oluşacak, istihdam ve verimlilikte optimum seviyeye ulaşılabilecektir. Varsayımları tutarsız bu politikadaki hedeflerin tümünde hayal kırıklıkları yaşanıyor. 2022 sonunda bir yıllık bilanço sonuçlarını şöyle özetleyebiliriz; 2022 yılı itibarıyla büyüme rakamları henüz açıklanmadı, ancak üç çeyreklik veriler ve genel muhtabakata göre ülkemiz yüzde 5 büyüyecek. Bu orana göre GSYH'miz yaklaşık 847 milyar dolar, kişi başı milli gelirimiz 9

bin 952 dolar olacak. 2023 hayallerinin düzeltilmiş rakamlarının bile çok altında. 242 milyar dolar hedefine indirilen tutarı aşan ise sadece ihracatımız oldu. 254,2 milyar dolar...

Abdurrahman
ŞENOL

Anti-damping uygulamaları

Anti-damping önlemleri, zarara neden olan dumpingi önlemek için gerekli olduğu sürece yürürlükte kalır.

D Bir ürünün ihracatındaki fiyatıyla ihracatçı ülkede yer alan eşdeğer ürünün normal değeri arasında karşılaştırılma yapıldığında eğer ihracat fiyatı normal olan değerden düşük ise, ürünün dumpingli olduğu kabul edilmektedir. İkisi arasındaki farka dumping marjı denilmektedir.

Çoğu firma ellerindeki malları eritmek için dumping uygulamasını kullanılır.

Dış pazarlarda herhangi bir malın daha ucuza satılmasını engellemek amacıyla hükümetler tarafından ithalat üzerinde bazı kısıtlamalar uygulanmaktadır. Ülkeler yerli satıcılarını ithalat aracılığı ile yapılan haksız rekabete karşı korumak için ticaret politikası savunma araçlarını kullanmaktadır. Bu ticaret politikalarından biri anti dumping uygulamasıdır. Anti-damping, oluşan rekabetlerin kırılması faaliyetlerinin önüne geçilmesi hedefiyle alınan karar ve uygulamalar olarak tanımlanabilir.

Dünya Ticaret Örgütü, haksız

rekabetin önlenmesi hedefi ile üye ülkelere bir sürü şart koymaktadır. Ülkelerde bulunan bakanlıklar doğacak zararlı fiyat düşürme faaliyetlerinin önceden incelemesini yaparak veya uygulanmış olan işlemleri gözlemleyip anti-damping önlemlerini almaktadırlar. Bir üretici üretmiş olduğu ürünün bir başka ithalatçı tarafından sektöre daha ucuz fiyata sokulduğunu ispat ettiği takdirde yetkili kurumlara anti-damping başvurusu yaparak soruşturma açtırabilmektedir.

Bu düzenlemeler açısından ulusal yasal düzenlemeler arasında farklılıklar olsa da, Dünya Ticaret Örgütü'ne üye her ülke mevzuatının uyumlu olması gereken "GATT 1994'ün VI. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma" (DTÖ Anti-Damping Anlaşması) temel dayanaktır. Dünya Ticaret Örgütü, tüm üye ülkelere, kendi endüstrilerini yabancı ihracatçıların haksız ticaret uygulamalarına karşı korumaları için gerekli önlemleri alma imkanı tanımaktadır. Dumpingli ihracat, söz konusu haksız

ticaret uygulamalarından biridir. Eğer ithalatçı ülke, yürüttüğü anti-damping soruşturması sonucunda; bir ürün ithalatının dampingli olduğunu ve bu dampingli ürün ithalatının, benzer ürünün yerel üreticilerine zarar veya zarar tehdidi arz ettiğini veya bir üretim dalının kurulmasını fiziki olarak geciktirdiğini belirlerse, söz konusu ithalata anti-damping vergisi veya fiyat taahhüdü şeklinde anti-damping önlemleri uygulayabilir.

Anti-damping soruşturmaları, normal şartlarda, yerli üretim dalı tarafından ya da yerli üretim dalı adına yapılan yazılı bir başvuru üzerine başlatılır. Yetkili makamlar, herhangi bir başvuru olmadan da soruşturmayı resen başlatabilirler. Her iki durumda da soruşturmanın açılabilmesi için gerekli olan koşul; dampinge, zarara ve bunlar arasındaki nedensellik bağına ilişkin yeterli delilin bulunmasıdır. Damping soruşturması 1 yıl sürmekte olup bazı durumlarda 6 ay uzatılması mümkündür. Soruşturma süresinde oluşacak zararların önüne geçilmesine yönelik geçici önlemler alınabilir. Bu bağlamda, geçici vergi veya teminat uygulaması söz konusu olabilir.

Soruşturma sonucunda dampingin varlığı tespit edilirse kesin önlem olarak anti-damping vergisi tahakkuk ettirilir. Dampinge karşı vergi tutarı geçmişe yönelik olarak veya ileriye yönelik olarak belirlenebilir.

Sonuç alınıncaya kadar...

Anti-damping önlemleri, zarara neden olan dampingi önlemek için gerekli olduğu sürece yürürlükte kalır. Bununla birlikte, yetkili mercilerin kendi girişimleriyle veya yeniden gözden geçirme gerekliliğini kanıtlayan bilgiler sunan ilgili bir tarafın talebi üzerine bu önlemler gözden geçirilebilir. Diğer taraftan, bir gözden geçirme talebi ancak nihai önlemin uygulanmasından itibaren belli bir sürenin geçmesi şartıyla yapılabilir. Önlemlerin gözden geçirilmesi, verginin uygulanmaya devam etmesinin dampingi telafi etmek için gerekli olup olmadığı, verginin kaldırılması veya değiştirilmesi durumunda zararın devam edip etmeyeceği ya da yeniden oluşup oluşmayacağı hususlarının incelenmesini içerir. Bu tip bir gözden geçirme sonucunda, anti-damping önlemi ilgili makamlarca devam ettirilebilir, sonlandırılabilir, yükseltilebilir veya düşürülebilir.

Yetkili makamlar, bu tarihten önce gerçekleştirilen bir gözden geçirmede önlemin devam etmesinin gerekliliğine ya da yeni önlemlerin uygulanmasına karar vermedikçe, dampinge karşı vergiler uygulanmaya başladığı tarihten itibaren veya hem dampingi hem de zararı içeren en son gözden geçirme tarihinden itibaren 5 yıl içerisinde otomatik olarak sona erdirilecektir. Bu gözden geçirme sonucu alınıncaya kadar vergi yürürlükte kalabilir. Anti-damping soruşturmalarına uygulanan tüm kararlar, prosedür ve bildirim gereklilikleri tüm anti-damping önlemi gözden geçirmelerinde de uygulanır. Söz konusu önlemlerin gözden geçirilmesi, normal olarak gözden geçirmenin başladığı tarihten itibaren 12 ay içinde bitirilmelidir. Önlem olarak ödenen geçici anti-damping vergisinin damping marjından ya da nihai olarak belirlenen anti-damping vergisinden fazla olduğu durumlarda ya da hesaplamanın yanlış yapılmış olması halinde fazla ödenen miktar idarece geri ödenmelidir. Eğer geri ödeme gerçekleşmezse ya da hatalı vergi tahakkuku gerçekleştiyse ödemeyi yapan şirketlerin hukuki yardım almaları ve yasal yollara başvurarak geri ödeme talep etmeleri gerekmektedir.

Teknolojiyi ve enerjiyi yöneten firma:

CFM

2006 yılında yenilikçi ve sürdürülebilir teknolojiler konusunda uzman ekibiyle yurt içi ve yurt dışındaki müşterileri ve partnerlerine özel geliştirdiği yazılımlar, verimli komponentleri ile güvenilir ve istikrarlı çözümler sunma misyonu ile kurulan CFM Soğutma ve Otomasyon firmasının sahibi M. Cem Özdemir ile beraberiz bu sayımızda.

● **Sektöründe öncü firmalar arasında yer alan CFM Soğutma ve Otomasyon'un kuruluşundan bugüne kadar uzanan başarı hikayesini aktarır mısınız?**

CFM Soğutma ve Otomasyon A.Ş., 2006 yılında Endüstriyel Soğutma, Klimatizasyon, Bina Yönetim sistemleri ve Otomasyon konularında çalışmaya başladı.

Odak noktası ileri teknolojiler ve inovatif ürünlerle müşteri ihtiyaçlarını maksimum seviyede karşılamak için süreç içerisinde kendi yazılım ve mühendis ekiplerini oluşturdu. Araştırma geliştirme faaliyetlerini uluslararası

CFM Soğutma ve Otomasyon, ürün gamını ve mühendislik altyapısını geliştirerek özellikle perakende sektöründe soğutma, iklimlendirme, bina yönetim ve otomasyon uygulamalarında dünyanın sayılı firmalarından biri oldu.

standartlara uygun olarak gerçekleştirmek amacıyla, Teknoloji Geliştirme Bölgesinde ilk Ar-Ge ofisini kurdu.

Sektörde sahip olduğu tecrübeler ile müşterilerine yazılım, donanım ve mekanik komponentleri içeren, karbondioksitli supermarket çözümleri, Uzaktan İzleme, Nesnelerin İnterneti ve Bulut sistemlerini de içeren uçtan uca çözümler sağlar hale geldi. Yıllar içinde sektöründe dünyanın en büyük şirketleri ile çalışmaya başlayarak, ürün gamını ve mühendislik altyapısını geliştirerek özellikle pera-

kende sektöründe soğutma, iklimlendirme, bina yönetim ve otomasyon uygulamalarında dünyanın sayılı firmalarından biri haline geldi.

Örneğin şu anda on binlerce süpermarket CFM çözümleri ile daha verimli çalışmaktadır.

● **Bugünkü çalışma hacminiz hakkında bilgi verebilir misiniz?**

CFM, soğutmadan havalandırmaya, nemlendirmeden iklimlendirmeye kadar birçok sektörde aktiftir. Şu anda alışveriş yaptığınız süpermarketlerden, telefon hizmeti aldığınız data-center'lara kadar, birçok noktada uluslararası standartlarda, güvenli ve verimli çalışmayı sağlayan bir CFM çözümü vardır.

● **Dijitalleşmeyi gündene sürekli takip etmeniz ve üretimimize uygulamanız gereken bir sektöre sahipsiniz. Bu süreci nasıl yönetiyorsunuz?**

CFM, çok çalışmasının ve sektör tecrübesinin yanında, ilk günden beri teknoloji odaklı olduğu ve teknolojik çözümler sunduğu için başarılı olmuştur. Dijitalleşme zaten bizim içinde var olduğumuz ve sektörümüzde bizim temsil ettiğimiz ana kavramlardan biri. Şu anda Cloud sistemlerimizde binlerce mağaza, yüzbinlerce nokta 7/24 aktif bir şekilde anlık ve geçmişe dönük olarak takip edilmektedir. Bu süreçleri kendi dalında yetkin ekiplerimiz, Agile yaklaşımlarına uygun olarak hızlı, dinamik ve proaktif çalışmamızı sağlayan araçlarla yönetmektedir.

Şu anda aldığınız bir şişe süt, en verimli ve güvenli şartlarda saklanmasını veya bakkaldan

aldığınız gazlı içeceğin sıcaklığını, sistemlerin verimli çalışmasını yıllardır biz kontrol ediyor, izliyor ve yönetiyoruz. Eskiden manuel olarak yönetilen süreçler ve raporlamalar, CFM'nin oluşturmuş olduğu uçtan uca yazılım ve donanım çözümleri sayesinde anlık ve otomatik olarak yönetilmekte, BI yazılımlarıyla anlık, geçmişe dönük tüm analizleri global standartlara uygun şekilde müşterilerinin kullanımına sunmaktadır.

● **CFM firmasını bugün hangi ülkelerde görebiliriz? Türkiye pazarında sektörünüzü nasıl değerlendiriyorsunuz?**

CFM firmasının çözümlerini, başta Avrupa ve Orta Doğu olmak üzere, dünyanın dört bir yanında görebilirsiniz. Örneğin Reunion adasında çalışan karbondioksitli spesifik bir soğutma uygulamasından Katar'daki bir hastaneye, Ürdün'deki soğuk oda tesisinden, İngiltere'deki fabrika chiller sistemlerine kadar uygulamanın tümünde veya kritik bir köşesinde CFM'yi bulabilirsiniz.

Bizim sektörümüz dinamik ve olmazsa olmaz bir sektördür. Özetlersek et saklama odalarından, süpermarket reyonlarına, ameliyathanelerden data-center'lara kadar birçok uygulamanın ortak noktası olan bir sektörümüz var. Bunların hepsi hayatımızın vazgeçilmezleri olduğu için çok kritik bir sektöre sahibiz.

● **Ar-Ge ve İnovasyon'un firmanızdaki yerini anlatarak çalışmalarınız hakkında bilgi verebilir misiniz? Bu konuda müşterilerinize sunduğunuz**

destekler var mıdır?

CFM'nin Türkiye pazarında yaptığı en stratejik işlerden biri müşterileri ile Ar-Ge yapması, onlarla beraber yazılımdan otomasyon komponentlerine sonrasında kompresör gibi ana kalemlerin seçimleriyle

ürünlerini geliştirmesidir. Laboratuvar ve saha testlerinde beraber olup, müşterileri ile beraber gelişmesi ve büyümesidir. CFM aslında Ar-Ge ve inovasyon ve mühendislik hizmetleriyle çözümler üretmektedir. Odak noktası da bu çözümleri uluslararası standartlara uygun şekilde müşterilerine sağlamaktır.

● Günümüzün en önemli konusu yeşil enerji ve yeşil üretim. Bu konu ile ilgili çalışmalarınız var mı?

Biz enerjinin nasıl üretildiğinden çok enerjinin nasıl tüketildiği ve çözümlerimizin nasıl daha verimli olabileceği ile ilgileniyoruz. Bahsi geçen inovasyon ve Ar-Ge çalışmalarımızla on binlerce süpermarketin en büyük enerji tüketim kalemini oluşturan soğutma, iklimlendirme, aydınlatma sistemlerinin daha verimli, 7/24 kesintisiz ve güvenli çalışmasını sağlıyoruz. Yaptığımız özel çözümler ile binlerce süpermarketin enerji yönetimini yapıyor, enerjinin hizmet kalitesini düşürmeden verimli şekilde kullanılmasını sağlayarak tasarruf edilmesini, gaz kaçak arızalarının arıza oluş-

CFM Soğutma ve Otomasyon A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı M. Cem Özdemir, aynı zamanda enerji yönetimi ile binlerce ton karbondioksit salınımının önüne geçerek doğaya pozitif yönde etkiye bulduklarını belirtiyor.

madan müdahale edilmesini sağlayarak binlerce ton karbondioksit salınımının önüne geçerek, doğaya pozitif yönde etkiye bulunuyoruz.

● Akademik anlamda ne gibi çalışmalar yürütüyorsunuz?

Dünya genelinde üretime ve üretmeye verdiğimiz değer ile, üniversite ve sanayi iş birliği çerçevesinde, ekosistem içerisinde sürdürülebilir büyüme sağlayarak, insan yaşamı ve doğal yaşamın kalitesini arttırmaya yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Üniversiteler ile yakın çalışmalarda bulunmaya devam ediyoruz.

● Sosyal sorumluluk projeleriniz ile de ismi farkındalıklar yaratan bir firmasınız, projeleriniz ile ilgili bilgi verebilir misiniz? Yeni sosyal sorumluluk projeleriniz var mı?

Sosyal sorumluluk projelerimiz devam ediyor ve bunları biraz daha az paylaşmayı uygun buluyoruz.

● Gelecek günlerde yeni projeleriniz olacak mı?

Hali hazırda yürüyen Ar-Ge projelerimize ilave olarak, paydaşlarımızla birlikte teknolojik gelişmeler doğrultusunda yenilikçi ve sürdürülebilir yeni projeler üretmeye devam edeceğiz.

Her markanın stratejiye ihtiyacı var

Firmanızın başarılı ve uzun ömürlü olmasının yolu doğru temsil edilmesinden geçer. Hedef kitleniz nezdinde ve sektörünüzde sağlam bir temsiliyete sahip olmak için ise marka yaratmak gerekir. Ürün kalitesi, sektörünüzde başarılı olmanızın önemli bir koşuludur; ancak tek başına yeterli değildir. Hizmetlerinizin ve ürünlerinizin müşterileriniz tarafından bilinmesi için bir marka oluşturmanız gerekir. Ürünlerinizden memnun kalan müşterileriniz bir sonraki ihtiyaçlarında kime başvuracaklarını bilmelidir. Firmanız başarılı bir marka kimliğiyle temsil edildiğinde müşterilerinizin ürünlerinizi satın alması kolaylaşır.

Marka stratejisi, işletmenizin değerini yükseltmek ve sizi rakiplerinizden farklılaştırmak üzere tasarlanmış uzun vadeli plandır. Her markanın bir stratejiye ihtiyacı vardır. Stratejisi olmayan bir marka kayda değer bir miktarda para kazanamaz, hedeflerini gerçekleştiremez ve önüne çıkacak engellerde kolayca sarsılır. Stratejisi olmayan bir marka, marka değildir. Çünkü onu zihinlerde yaşatacak ve daha ileriye taşıyacak potansiyele, yani müşterilere sahip değildir.

Her markanın, başarılı bir marka stratejisi elde etmek için ihtiyaçlarını şöyle sıralayabiliriz:

TANIMLAMA: Bir marka stratejisi, "ne, kim, nasıl, ne zaman ve neden" sorularına cevap vererek markanın ne olduğunu tanımlar. Bu soruların

cevapları, markanın mesajını yayınlamak için dahil olan herkese (sahip, ekip üyeleri, bağlı kuruluşlar ve hatta müşteriler) rehberlik eder.

TEMAS NOKTALARI: Markanın ideal müşterilerinin markayla iletişime geçmesi gereken durumlardır. Sosyal medya hesapları, web siteleri ve fuarlar temas noktalarına birkaç örnektir. Tüm temas noktaları marka stratejisinde yer almalı ve markanın tüketicinin zihnine kazınması için her bir temas noktasına benzersiz bir plan eşlik etmelidir.

FARKLILAŞMA: Kabul edelim, en başarılı markalar rekabet ortamlarından kendilerini ayırt etme yollarını buldular. Bunu yapmak için şu anda yapılmadığını varsaydığımız ve boşluğu doldurulmamış bir şey bulmak gerekir.

MOTİVASYON: Markada yer alan kişiler (çalışanlar, ortaklar, üyeler, müşteriler) markayı güçlendirmek için motive olduğunda o marka kazanır. Marka stratejileri bunu ödül programları, iş birliği kampanyaları, tanıtım ve daha fazlası aracılığıyla gerçekleştirir.

Miles Fryer

İşte yeniden yapılandırma paketi

Borç yapılandırma paketi ile ilgili düzenlemenin ayrıntıları belli oldu. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, borç yapılandırma paketinde vadenin 4 yıl olacağını açıkladı. Nebati, "Devlete borçlar 48 aylık taksitler halinde ödenecek. Peşin ödemede Yurt İçi ÜFE tutarının yüzde 90'ından vazgeçilecek" dedi.

Hazine ve Maliye Bakanı Nebati, İzmir İş Dünyası ile Buluşma programında yeniden yapılandırma paketinin ayrıntılarına ilişkin bilgi verdi.

"Halkımızın ve ekonomimizin gereksinimlerini ve gelen talepleri dikkate alarak, kamuya olan yükümlülüklerin hafifletilmesi ve uzun vadeli taksitler şeklinde ödenebilmesi için Sayın Cumhurbaşkanımızın da belirttiği Kanun Teklifi hazırlığı tamamlandı. İnşallah en kısa sürede

Meclisimizin gündemine alınarak yasalaşmasını bekliyoruz" diyen Nebati ayrıntıları şöyle aktardı:

Ödenememiş borçların cezaları kaldırılacak

"Kanun hem yapılandırma hükümlerini hem de vergi mevzuatında çeşitli yeniliklerin olduğu hükümleri kapsayacak. Yapılandırmaya ilişkin hükümlerle; Vergi Daireleri, Gümrük Müdürlükleri, Sosyal Güvenlik Kurumu, Büyükşehir Belediyeleri ve Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları'na ödenmesi gereken kamu alacaklarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin düzenlemeler yapıyoruz.

Teklifle, vergi ve prim borçları başta olmak

üzere, çok sayıda kamu kurum ve kuruluşuna süresinde ödenememiş borçların cezaları kaldırılarak ödenmesini getiriyoruz.

Şunu da belirtmem gerekir ki, bu güne kadar diğer yapılandırma yasalarında kapsama

alınmayan adli para cezaları dahil olmak üzere idari para cezalarını da yapılandırma kapsamına alıyoruz.

Tabii bunların faizlerini de düşük bir oran ile güncelleyerek ödenmesini daha kolay hale getiriyoruz.

Her tür borç yapılandırılacak

Bu yapılandırma kanununda vergi dairesine ödenmesi gereken hangi tür borç olursa olsun yapılandırılacak. Bir tane istisnamız var o da 2022 yılı için ödenmesi gereken geçici vergiler. Onlar da zaten beyanname verme süresine kadar ödenmezse terkin edileceği için kapsama almadık.

Ayrıca, davalı olan vergi ve prim dosyalarındaki ihtilafları sonlandırarak ödeme imkânı getiriyoruz.

Teklifte, matrah artırımı ve işletme kayıtlarının düzeltilmesine imkân sağlayan düzenlemelere de yer veriyoruz. İşletmelerimiz, 2018- 2021 yılları için, Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, KDV ve Gelir Stopaj Vergilerinde matrah ve vergi artırımı yaparak vergi incelemesi ve tarihyata muhatap olmayacak.

Bu konuda da şunu peşinen belirteyim; artırılan matrahların vergilerini peşin öderlerse o zaman vergi aslında da yüzde 10 indirim sağlanacaktır.

Taksit ödeme süreleri 4 yıla çıkıyor

Bu teklifteki önemli bir yenilik de taksit ödeme sürelerini 4 yıla çıkarmamızdır. Böylece vatandaşlarımız yapılandırılan borçlarını 4 yıla yayılan aylık taksitler halinde 48 taksitte

**Yaklaşık 14 milyon vatandaş
ilgilendiren kapsamlı
borç yapılandırma
paketi TBMM'ye sunuldu.
Yasalaşması beklenen
düzenleme ile 361 milyar
liralık borç yeniden
yapılandırılacak.**

ödeyebilecekler. Ödeme süresini uzun tuttuk ancak daha kısa sürede ödemek isteyenlere de ayrıca avantajlar getiriyoruz.

Yapılandırılan borçlar peşin ödenirse, zaten küçük oranlar uygulayarak hesapladığımız Yurt

İçi-ÜFE tutarının yüzde 90'ından da vazgeçiyoruz. Eğer yapılandırılan borç idari para cezası ise asıl alacaktan da yüzde 25 oranında indirim sağlıyoruz.

2 bin lirayı aşmayan icralık borcu olan vatandaşlarımızın bu borçlarını tasfiye edecek ortamı zaten daha önce hazırlamıştık. Şimdi de vergi, ceza, faiz gibi hangi türden olursa olsun borcu bulunan vatandaşlarımızın 2 bin lirayı aşmayan borçlarını siliyoruz.

2 bin lirayı aşmayan borçlar şartsız silinecek

Bir kişinin, 31 Aralık 2022 tarihinden önce ödenmesi gereken borçlarının toplamı 2 bin lirayı aşmıyorsa bu düzenleme kapsamında bir defaya mahsus olmak üzere hiçbir şart aramadan borçlarını siliyor, alacağımızdan vazgeçiyoruz.

Böylece, bu borçlar nedeniyle vergi dairelerimiz takip işlemleri yapmayacak, vatandaşımız da takibe muhatap olmayacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan genç girişimci istisnasının tutarını artırıyoruz.

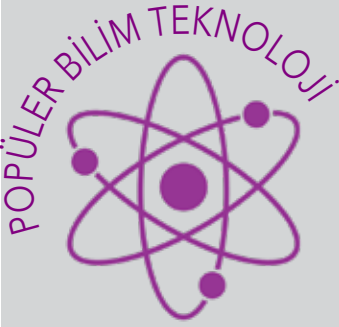
Mevcut düzenlemeye göre istisna kapsamında ilk defa işe başlayan gelir vergisi mükelleflerinin 3 hesap dönemi kazançlarının yıllık 75 bin lirası Gelir Vergisi'nden istisna ediliyor.

Söz konusu tutarı 2023 yılı için 150 bin liraya çıkarıyor ve her yıl Gelir Vergisi tarifesi- nin ikinci dilimi tutarına paralel olarak artmasını sağlıyoruz. Böylece, izleyen yıllarda, dilim tutarlarında yeniden değerlendirme oranında artış oldukça, bu istisna da beraberinde artacak."

Gökhan SEZER

Çip savaşları 2023

Dünyanın en büyük iki ekonomisi ABD ve Çin, çip teknolojisi yüzünden karşı karşıya geldi. Bir taraftan Çin'i engelleyen ABD diğer taraftan çip teknolojisinin kendi topraklarında gelişmesi için çabalıyor.

2 0. yüzyıl çift kutuplu dünya, soğuk savaş ve petrol savaşlarıyla anılacak bir yüzyıl oldu. Yüzyılın sonlarında çift kutuplu dünyadan global bir dünyaya geçiş olması ve soğuk savaşın bitmesiyle uluslararası ticarete ve teknolojiye patlamalar yaşandı. Küreselleşme tabiri adeta dilimize yapıştı.

21. yüzyıl işte böyle çok hızlı biçimde teknolojinin geliştiği bir süreç ile başladı. Çok kısa bir zamanda teknolojik ürünler, kritik ürün olan petrolün tahtını salladı. Teknolojik ürünlerde çip öylesine bir önem kazandı ki günümüzün teknoloji fenomeni haline geldi. Günümüzde çiplerin yeni petrol, yani modern dünyanın bağımlısı ve kıt kaynak olduğu dillendiriliyor artık teknoloji

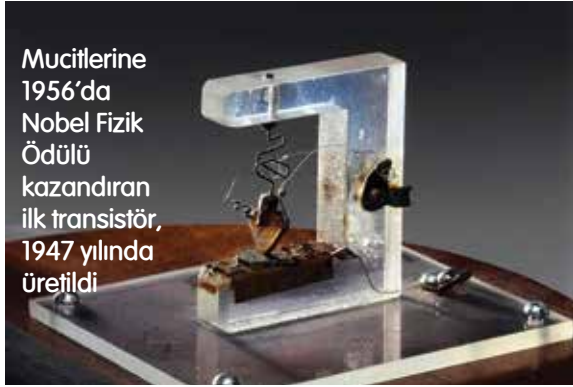
çevrelerinde. Bugün askeri, ekonomik ve jeopolitik güç, çipler üzerine kurulu. Uzay araçlarından insansız silahlara, akıllı telefonlardan bilgisayarlara, finans sektöründen borsaya kadar neredeyse her şey yarı iletkenlerle çalışıyor.

Burada 4. yılına giren yazılarımızda birçok defa çip teknolojisi, bu teknolojinin gelişimi, Çin'in bu teknolojiyi kullanarak yükselişi, küresel salgın ile ortaya çıkan çip krizi, ABD-Çin ticaret savaşlarında çip krizi gibi konuları işin ucunun

İlk entegre devre 1960 yılında
Jack Kilby tarafından üretildi

Mucitlerine
1956'da
Nobel Fizik
Ödülü
kazandıran
ilk transistör,
1947 yılında
üretildi

nereye varacağını merak ederek hep anlattık.

Teknoloji ve üstünlük yarışı

Birbirine geçmiş sorunlar yumağı şeklinde gözüken çip krizinin aslında ne olduğu geride bıraktığımız yılın son aylarında iyice ortaya çıktı ve bu krizin öyle şartların ortaya çıkardığı bir kriz olmadığı anlaşıldı.

En nihayetinde de yeni yılın bu ilk yazısında da olacağı gibi artık ete kemiğe bürünen ve

çip krizinden çip savaşlarına evrilen bir süreçten söz edilir hale geldi.

Yeni bir teknoloji geliştirmek için ihtiyacı olan çipi ithal etmeye diğer tüm ürünlerden daha fazla para harcayan Çin (dünya çapında üretilen çiplerin yüzde 50'sini satın alıyor), çip üretebilmek için en son teknolojileri elde etmek amacıyla milyarlarca dolar harcıyor. İşte bu durum kriz yaratıyor. ABD bu gidişle ekonomik refahının ve aynı zamanda askeri üstünlüğünün tehlikeye gireceğini öngörüyor. Ve dananın kuyruğu da buradan kopuyor.

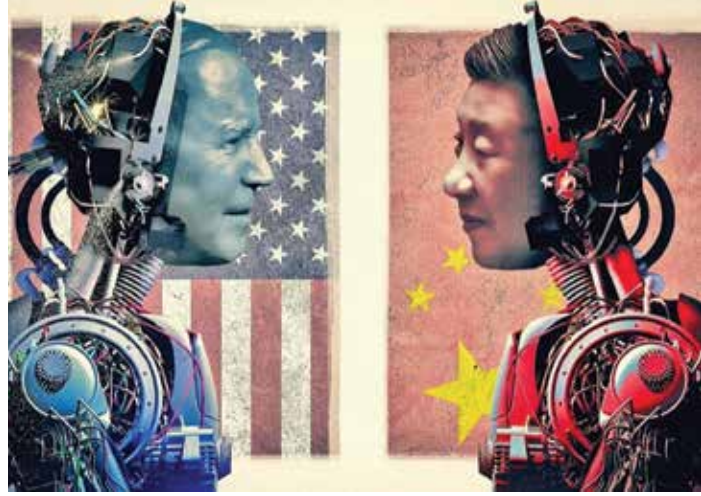
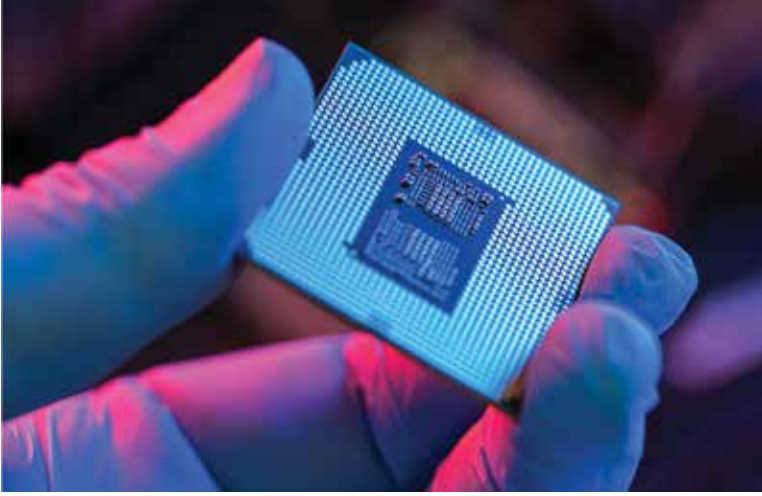
Amerikan hükümeti geçtiğimiz sonbaharda Çin'in bırakın kendi çip teknolojisini geliştirmeyi, teknolojik ürün geliştirmesi için gerekli çiplerin tedariğini bile engelleyecek kararlar aldı. Bu kararlar kısaca dünyanın neresinde olursa olsun, şirketlerin Çin'e çip, çip yapım ekipmanı ve ABD teknolojisi içeren yazılım satmasını neredeyse imkânsız hale getiren kapsamlı ihracat kontrollerini içeriyor. Tabii bunu nasıl yapıyor dersenez, çip üretimi karmaşık bir tedarik zinciri ağı ile yapılıyor ve bu ağın en önemli aktörü ABD. Bu nedenle, teknolojinin çoğunun kaynağı olan ABD, kural koyucu olarak ağırlığını hissettiriyor. ABD bu kararlarla fitili ateşlemiş oldu.

Ayrıca ABD vatandaşlarının ve daimî ikamet edenlerin Çin'deki belirli fabrikalarda çiplerin "geliştirilmesini veya üretilmesini" desteklemesini de yasakladı.

Çin'in yarı iletken şirketlerinin yöneticileri içinde azımsanmayacak sayıda Amerikan pasaportu olan ABD'de eğitim almış Çinlilerin olduğu biliniyor. Bu durumun da Çin için ileride büyük bir sorun olacağı konunun uzmanları tarafından belirtiliyor.

Yatırım çekme rekabeti

Çin çip teknolojisinde hem donanımı hem de gelişmekte olan çip yapma endüstrisini besleyen cihazları ithal ediyor. Bu yaptırımlardan doğrudan etkilenen en gelişmiş litografi makinelerini ("öncü" çipler yapan araçları) üreten tek şirket olan Hollanda'nın ASML firması, bu krizin tam göbeğinde. Çin'den kazandığı gelirin büyük bir kısmını kaybedecek.

Bir taraftan agresif biçimde Çin'i engelleyen ABD diğer taraftan çip teknolojisinin ABD topraklarında gelişmesi için çabalyor. Bu amaçla çıkarılan Çip ve Bilim Yasası, ABD'de yarı iletken üreten şirketlere 53 milyar dolarlık hibe ve sübvansiyonlar sunuyor. TSMC ve Samsung dahil birçok büyük çip üreticisi bu fırsatlardan yararlanmak için Amerika'ya yatırım yapma kararı aldı. TSMC, Tayvan dışındaki tek tesisleri olan ABD'de 40 milyar dolar değerinde iki tesise yatırım yapıyor.

Çipler, tüm modern dijital teknolojinin temelini oluşturuyor, ancak yalnızca bir avuç şirket bunları veya bunların üretimi için gerekli olan nanometre ölçeğindeki hassas aletleri üretebiliyor. O şirketler de ABD'nin kontrolünde. Diğer taraftan çip ticaretinin en büyük müşterisi de teknolojinin lokomotifi de açık ara Çin. Çip teknolojisinin yumuşak karnı işte burası.

Dünyanın en büyük iki ekonomisi işte bu çip teknolojisi yüzünden ciddi biçimde karşı karşıya gelmiş durumdadır.

Çin, kendi ülkesinde yüksek teknoloji elde edebilmek için çip üretmek istiyor. Yanlış anlaşılmasın Çin zaten bir çip üreticisi, ancak burada konusu geçen 5 nm altında yüksek teknolojiye sahip çipler. Yazılarımızı takip edenler aşındır; çip üretiminde Moore Yasası diye bir yasa var. Basitçe, her 2 yılda bir çip teknolojisi 2 kat daha fazla transistör ile 2 kat daha az alan içeren çiplerin piyasaya çıkacağını öngören bir teori bu. Ve bu Moore Yasası, 1950'lerden bugüne inanılmaz bir biçimde aynen işliyor. Daha çok transis-

tor, daha çok bilgi, daha çok işlem daha yüksek teknoloji demek. Telefonlarımızın hızlanmasını, dijital fotoğraf arşivimizin büyümesini, akıllı ev cihazlarımızın zamanla daha akıllı hale gelmesini ve sosyal medya içeriğimizin zenginleşmesini sağlayan da bu.

Bu nedenle mevcut teknoloji nerede ise her 2 yılda bir yenilenerek bu günlere gelindi. Günümüzde artık en uç noktada 3 nm teknolojisine sahip çipler 2022'de Samsung ve TSMC tarafından ilk defa üretildi. Ve her iki firma da yeni tesislerini ABD'de kuruyor.

Savaş alan değiştirdi

Artık savaş güçleri ortaya konulurken teknolojik üstünlükler de en önemli faktör olarak göz önünde bulunduruluyor. Örneğin yapay zeka algoritmalarının kalitesi bir gösterge artık silah endüstrisinde. O da en gelişmiş çip teknolojilerine dayanıyor.

Sonuç olarak yeni bir yüzyıla girerken bugünleri öngöremiyorduk belki ama artık teknoloji ya da ona "çip teknolojisi" diyelim, petrolün yerini aldı. Şimdilik çip savaşları bir ivme almış değil henüz, ABD sektördeki gücüyle ağırlığını orantısız bir biçimde koymuş durumda. Bu durumun çok önemli sonuçlarını kısa sürede göreceğiz gibi duruyor. Küresel ekonomi bu çip savaşına paralel yeniden şekilleniyor. Öngörüler; ekosistemin kısmi ayrışma yaşayabileceği üzerine ama öngörülere rağmen ortaya çıkan durumun ne sonuçlar doğuracağı tam kestirilemiyor. Çip savaşlarının ciddi sonuçları olacak.

Bill Gates'den metan gazını engelleme girişimine destek

Milyarder iş insanı Bill Gates, inek geçirmesinden kaynaklanan metan gazı emisyonlarını azaltmayı hedefleyen Avustralyalı bir iklim teknolojisi girişimine yatırım yaptı.

Microsoft'un kurucu ortağı, et üretiminin çevreye etkisi hakkında bir süredir muhalif açıklamalar yapıyor. İnek, keçi ve geyik gibi çiftlik hayvanları, mideleri sindirim için çim gibi sert lifleri parçaladığında metan gazı üretiyor. Midedeki fermentasyon süreciyle üretilen metan gazı geçirme yoluyla hayvanın vücudundan çıkıyor. Metan gazı, karbondioksitten (CO2) sonra atmosfere en çok salınan sera gazı.

Küresel ısınmayı durdurma zamanı

Akademik çalışmalar, inekleri deniz yosunu ile beslemenin metan gazı emisyonlarını önemli ölçüde azaltabileceğine işaret ediyor. Avustralya'nın Perth kentinde Rumin8 adlı şirket, metan gazı oluşumunu durduran, kırmızı deniz yosunundan sentetik olarak çoğaltılan bir besin takviyesi üzerinde çalışıyor. Şirket yaptığı açıklamada, Bill Gates'in kurucusu olduğu Çığır Açan Enerji Girişimleri (Breakthrough Energy Ventures) tarafından yönetilen bir fondan 12 milyon dolarlık gelir elde ettiğini belirtti.

2015'te kurulan Çığır Açan Enerji Girişimleri, küresel sera gazı emisyonlarını azaltmak için sürdürülebilir enerji ve diğer teknolojilerde inovasyonu hızlandırmayı amaçlayan çeşitli kuruluşları bir araya getiren bir yatırım firması. Firma Bill Gates'in yanı sıra Amazon'un kurucusu Jeff Bezos ve Çinli girişimci ve Alibaba'nın kurucu ortağı Jack Ma tarafından destekleniyor.

Rumin8 Genel Müdürü David Messina, "Dünyanın dört bir yanındaki iklim etki fonlarından aldığımız ilgiden dolayı çok mem-

nunuz" dedi ve sözlerine şöyle devam etti: "Çiftlik hayvanlarının bağırsakları yoluyla oluşan metan gazı salımlarına karşı üretilen çözümlere fon sağlamak için gerçekten ilgi var. Rumin8'in geliştirdiği teknolojinin de faydaları anlaşılıyor."

Geçtiğimiz Ekim ayında Yeni Zelanda, iklim değişikliğiyle mücadele etmek amacıyla çiftlik hayvanlarının geçirme ve idrar yoluyla ürettiği sera gazlarını vergilendirmeyi önermişti. Dünyada bir ilk olan bu vergilendirme programıyla çiftçilerin 2025 yılına kadar tarımsal emisyonları için ödeme yapması zorunlu olacak.

Yeni Zelanda'nın toplam sera gazı emisyonlarının neredeyse yarısı, başta metan olmak üzere tarımsal faaliyetlerden geliyor.

2019 yılında atmosferdeki metan gazı rekor seviyeye, sanayi devrimi öncesinin yaklaşık 2,5 katına yükseldi. Bilim insanları, metan gazının gezegeni ısıtmada ciddi güce sahip olmasından endişeleniyor. Metan molekülleri, atmosfer üzerindeki karbondioksit moleküllerinden daha güçlü bir ısınma etkisine sahip. 100 yıllık bir sürede metan gazının ısıtma potansiyeli, karbondioksitten 34 kat kadar fazla olabiliyor.

“Dijital beceri” açığı şirketleri nasıl geriletiyor?

Bugün dünyanın içinden çıkmaya çalıştığı önemli sorunlardan biri de “Hibrit çalışma devriminin anahtarı olan teknolojinin yarattığı sorunlar...” Şimdiki soru, “Şirketler, teknoloji yatırımlarından yararlanmak için çalışanlarının becerilerini yeterince hızlı bir şekilde geliştirebilir mi?”

Covid 19 salgınına takip eden 2,5 yıl, geleceğin işyerinin tam olarak nasıl görüneceğini kimsenin tam olarak bilmediğini kanıtladı. Ancak ayrıntılar ne olursa olsun, teknolojinin merkezi bir rol oynayacağı açıktır.

Pandemi ilk kez işçileri toplu halde evlerine gönderdiğinden beri şirketler, ekipleri uzaktan veya hibrit çalışma modellerine geçirmek için benzeri görülmemiş dijital yatırımlar yaptı. Sektörler genelinde kuruluşlar, uzaktan işbirliği ve görev yönetimi, sanal toplantı teknolojisi, İK analitiği ve operasyonları ve daha fazlası için yeni yazılımları entegre etti. Ancak şimdi, bu kuruluşlar kendi sürdürülebilir yeni çalışma tarzlarına doğru yol alırken, bu yatırımların kullanıldığından emin olmalılar.

Bir BT hizmetleri ve danışmanlık şirketi olan

Rakshit Ghura

Ekiplerin dijital becerilerini artırmanın şirketler içinde BT desteği maliyetlerini düşürmek ve hataları azaltmak gibi taktiksel faydaları vardır, ancak aynı zamanda müşteri ilişkilerini de geliştirebilir.

HCLTech'in kıdemli başkan yardımcısı ve dijital iş yeri hizmetleri küresel başkanı Rakshit Ghura, çoğu şirketin yatırım getirisi (ROI) rakamlarını olması gerektiği kadar yüksek görmediğine inanıyor: "Bunun nedeni, teknoloji, çalışanların teknik yeteneklerinden yararlanma becerisini geride bıraktığında ortaya çıkan bir 'dijital beceri açığı'dır" diyor ve devam ediyor: "Kurumsal uygulamalar karmaşıktır ve sürekli değişir, kullanıcılar ve BT departmanları, sistem ve uygulamaların genişliği karşısında bunalmıştır ve yönetim, teknoloji yığınındaki dijital varlıklara ilişkin görünürlükten yoksundur."

Uzak ve hibrit ekiplerin ve şirketlerin teknolojiden tam olarak yararlanabilmesi için çalışanların yeni beceriler geliştirme şansına ihtiyacı

var. Ghura, bunun gerçekleşmemesi durumunda şirketlerin daha fazla maliyete maruz kalma riskiyle karşı karşıya kalacağını ekliyor: "Üretkenlik kaybı, BT birikimleri, azalan moral, operasyonel hatalar ve hatta veri güvenliği sorunları. Bu nedenle, çalışanların becerilerini hızla yükseltmek ve yeniden vasıflandırmak için geleceği için zorunludur."

Ghura, "Yeni becerilerden, verilerden ve teknolojiden yenilikçi şekillerde yararlanmak için bilişsel ve sosyal becerilere sahip bir iş gücü geliştirmek, dijital işletmelerin gelişmesi için çok önemlidir" diyor.

Çalışanların nerede çalışıyor olurlarsa olsunlar teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmalarını sağlayan inançlar, zihniyetler ve davranışlar olan "dijital beceri", dağıtılmış iş gücü için çok önemlidir. Ancak birçok yönetici, kuruluşlarının geldiği nokta ile olması gereken yer arasında bir boşluk olduğunu bildiriyor.

Kuzey Amerika ve Avrupa'daki 11 sektörden 200 katılımcıyla yapılan yakın tarihli bir HCLTech anketine göre, üst düzey yöneticilerin yalnızca yüzde 45'i kuruluşlarının dijital beceriye ulaştığını söyledi, ancak neredeyse tamamı (yüzde 98) buna ihtiyaç olduğunu fark etti. Başarılı grubun yüzde 42'si, beceri geliştirmenin farklı konumlardaki çalışanlar arasında işbirliğini sağladığını, yüzde 41'i öğrenmeyi ve geliştirmeyi kolaylaştırdığını ve yüzde 38'i çalışanların sağlığını desteklediğini bildirdi.

Ghura, teknolojinin aynı zamanda çalışanların mevcut yazılımlarla etkileşimini artırmanın yanı sıra tekrar eden iş akışlarını otomatikleştirme ve kullanıcı etkileşimi hakkında içgörü sağlama aracı olabileceğini söylüyor. Örneğin dijital benimseme platformları, çalışanlar bir uygulama içinde yeni iş akışlarını öğrenirken onlara gerçek zamanlı, etkileşimli rehberlik sağlayabilir. İşverenler, stratejiyi yönlendirmeye ve genel yatırım getirisini

iyileştirmeye yardımcı olmak için kullanıcı yolculuklarını izlemek ve sürtünme noktalarını belirlemek için benzer araçlardan yararlanabilir.

Beceriye teoriden pratiğe taşımak

Ekiplerin dijital becerilerini artırmanın şirketler içinde BT desteği maliyetlerini düşürmek ve hataları azaltmak gibi taktiksel faydaları vardır, ancak aynı zamanda müşteri ilişkilerini de geliştirebilir. Zurich Insurance Group'taki liderler bunu ilk elden biliyor. Global İş Başkanı Barry Perkins, "Artık teknolojiden anlayan biri olmak sadece bir seçenek

değil; müşterilerimiz bizden ihtiyaçlarına göre uyarlanmış ve dijital olarak erişilebilen basit, hızlı ve sezgisel çözümler sunmamızı bekliyor. Ancak Zürih, yalnızca herkes aynı gemideyse dijital bir lider olabilir, bu nedenle çalışanlarımızı beceri geliştirme yolculuklarında desteklemek çok önemlidir" diye konuşuyor.

2020'nin sonlarında Zürih, çalışanlarına teknoloji yeteneklerini öğretmek için Dijital Akademisini başlattı. Bugüne kadar şirket, işgücünün

becerilerini artırmak için yaklaşık 34 bin saat harcadı ve çalışanların gelişimine ve beceri artırmaya dışarıdan işe alma veya dış kaynak sağlamaya göre öncelik vermeye yönelik daha geniş taahhüdün bir parçası olan L&D yatırımı, ekiplerin açık pozisyonların çoğunu şirket içinde doldurmasına yardımcı oldu.

Perkins, şirketin iddialar için birincil iletişim platformu olarak popüler bir mesajlaşma hizmetini kullanarak İspanya'da başlattığı bir pilot programa işaret ederek, "Teknolojinin müşteri deneyiminden sigortalamaya ve taleplere kadar tüm değer zinciri üzerinde büyük bir etkisi var" diyor. Proje, vakaların yüzde 80'inin 24 saat içinde ele alınmasını sağlayarak hem çalışanlar hem de müşteriler için çevikliğin gücünü gösterdi.

Barry Perkins

Enerjide arz güvenliğinin önemi

Enerji kaynakları bakımından özellikle dışa bağımlılığı olan ülkelerde uygulanan enerji politikaları, enerji arz güvenliği kavramı çerçevesinde önem kazanmaktadır. Enerjide dışa olan bağımlılığı azaltmak ve sürdürülebilir olmak adına, ülkeler; artan enerji ihtiyaçlarını karşılamak için yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmekte ve izledikleri politikalar ile yenilenebilir enerji kaynaklarının giderek yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

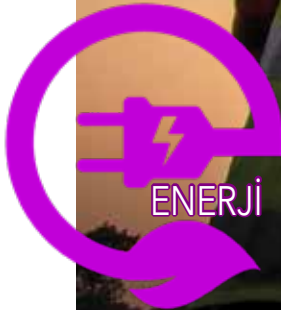
Ekonomik büyüme performansında stratejik bir öneme sahip olan enerji kaynaklarının arz güvenliği kapsamında; elde edilebilir olması, ekonomik ve kullanılabilir olması, sürdürülebilir olması ve de bu kaynağın güvenli bir şekilde ulaşılabilirliğinin sağlanması enerji arz güvenliğinin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır.

Sanayi Devrimi ile birlikte

enerjiye olan ihtiyacın giderek artması günümüzde enerji konusunu ülkelerin önemsemesi gereken bir unsur haline getirmiştir. Ülkelerin ekonomik ve politik anlamda gelişmişlik düzeyi ile yakından ilgili olduğundan enerji kavramı bugün en önemli unsurlardan biri haline gelmiştir. Enerji temel ihtiyaç olarak bilinmekle birlikte ülkelerin de izlemesi gereken politikaların belirlenmesinde en önemli etkenlerden biri haline dönüşmüştür.

Bugün ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde üretim ve tüketim verileri bir o kadar önemli hale gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında ülkeler, enerjiyi kesintisiz bir şekilde tedarik etmesi ve uluslararası alanda enerji sektöründe rekabet edebilir olmayı ana hedeflerinden biri olarak benimsemişlerdir.

Enerji arz güvenliği, kavram olarak da gide-

rek artan enerji ihtiyacı ile doğru orantılı olduğundan, ülkeler açısından giderek hayati önem taşımaya başlamıştır. Hemen beraberinde enerji alanında 1970'li yıllarda gerçekleşen iki önemli petrol krizi ile enerjinin önemi daha da anlaşılır hale gelmiştir.

1973 ve 1979 Arap-İsrail savaşlarından sonra petrol fiyatlarının birdenbire aşırı yükselmesi ciddi endişeleri beraberinde getirmiştir. Bu yıllardan sonra ülkeler enerji arz güvenliği kavramına daha çok önem vermiş ve enerji faaliyetlerinde sürdürülebilir olmak ve kaynak çeşitliliği sağlamak yönünde politikalar geliştirmeye başlamışlardır. Bu süre zarfında dünyanın enerjiye olan ihtiyacı her zamankinden daha fazla artmaya başladığından dışa bağımlılığı olan veya enerji kaynakları bakımından fakir bölgelerde yer alan ülkeler yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmeye başlamışlardır.

Enerjinin sadece bazı bölgelerde yoğun olarak bulunması elinde enerji kaynakları bulunan ülkeleri sektörde söz sahibi

haline dönüştürürken diğer taraftan elinde kaynak bulunmayan ülkeler giderek daha da zor duruma düşmeye başlamışlardır. Bu durum hem ekonomik hem de siyasi olarak birtakım sorunlara sebep olmuştur. Ortaya çıkan bu durumda enerji kaynakları açısından dışa bağımlı olan ülkelerde enerji arz güvenliği kavramı önemini giderek artırmıştır.

Yerli ve yenilenebilir...

Türkiye için de enerji arz güvenliği kavramı giderek önemli bir boyuta gelmiştir. Dışa bağımlılığı son yıllara kadar yüzde 70'in üzerinde devam eden Türkiye, enerji tedariki konusunda özellikle doğalgaz tüketimin artması ile enerji sektöründe sürdürülebilir politikalar izlemekte zorlanmaktadır. Linyit kaynakları bakımından dünya da önemli bir rezerve sahip olsa da enerji konusunda kendine yeten bir ülke değildir. Tüketimi içerisinde fosil kaynaklarının oranının artması enerji arz güvenliğini giderek sıkıntıya sokmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarına son yıllarda yaptığı yatırımlar ve teşvikler ile rüzgâr ve güneş enerjisinde ilerleme kaydetmiştir ancak tüketimi ile kıyaslandığında şu anki tablo yetersiz kalmaktadır.

Türkiye, 2010 yılında alternatif enerji kaynağı olarak Rusya Federasyonu ile Akkuyu Nükleer Güç Santrali, 2013 yılında da Japonya ile Sinop Nükleer Güç Santrali anlaşmalarını imzalamıştır. Enerji arz güvenliğinin sürdürülebilirliği açısından sahip olduğu potansiyeli de ortaya çıkarmak istemektedir. Bu yüzden elektrik üretiminde görüleceği üzere yenilenebilir kaynaklardan üretim kapasite miktarları artmaya başlamıştır. Türkiye, arz güvenliğinde öncelikli olarak izlediği politikaları yerli kaynaklara öncelik vererek kaynak çeşitliliğini sağlamak amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarını ön plana çıkarmak istemektedir. Böylelikle enerji kaynakları arasında arz güvenliği kapsamında yenilenebilir enerjinin payını yükseltmek amaçlanmaktadır.

İzmir Sinema Topluluğu'nun kurucusu yazar ve yönetmen Gökmen Küçüktaşdemir, insanların ekrana bakma süresinin kısaldığını belirterek, önümüzdeki süreçte daha kısa filmlerin geleceğini söylüyor.

Kısa Filmler Gecesi 1'inci yılını kutluyor

Bestenigar PEKER

Karaca Sineması'nda düzenlenen Kısa Filmler Gecesi, 1'inci yılını kutluyor. Etkinliği düzenleyen İzmir Sinema Topluluğu'nun kurucusu, yazar ve yönetmen Gökmen Küçüktaşdemir ile keyifli bir sohbet gerçekleştirdik. Kısa Film Yönetmenleri Derneği'nin de üyesi olan Gökmen Küçüktaşdemir'in yazıp yönettiği "Zamanın Elleri", "Dijital Bataklık", "Rujunu da Al Gel" ve "Can Nene" adlı 4 kısa filmi, belgeselleri ve tanıtım filmleri bulunuyor.

■ **Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz?**

1977 yılında Ankara'da doğdum. İlk, orta ve lise tahsilimi Ankara'da yaptıktan sonra lisans eğitimlerimi Dokuz Eylül Üniversitesi Elektrik Bölümü ile Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü'nde yaparak Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde de Yüksek Lisans eğitimimi tamamladım. Bu süreç içerisinde lise yıllarımdan bu yana 25 yıldır radyo programları, gazetecilik, editörlük ve yazı işleri ile meşgul oldum. Bunun yanı sıra TRT'de belgesel ve çizgi film seslendirdim.

■ **Aslında okul hayatınız elektrik bölümü sonrasında gazetecilik olarak devam etmiş ancak şu anda hem yazar hem yönetmenlik yaparak sanat sektöründe yer alıyorsunuz. Sizi bu sektöre sürükleyen çalışma hayatınızdaki başarı öykünüzü kısaca anlatabilir misiniz?**

Ben lise eğitimimi de üniversite eğitimimi de elektrik bölümünde tamamladım. Bunun sebebi de babamın makine mühendisi olması ve birlikte iş yapma düşüncesiydi. Ama lise yıllarımda okurken radyo programlarına çıkmaya başladım. Bu programlar üniversi-

te hayatımda da devam etti. Mezun olunca da Yeni Asır Gazetesi'nde muhabirlik yapmaya başladım. Daha sonra Haber Ekspres Gazetesi'nde muhabirlik görevimin ardından son 4 yılı Yazı İşleri Müdürlüğü olmak üzere 11 yıl Sabah Gazetesi'nde çalıştım. Bu süreçte Sabah Ege'yi kurduk. Bir müddet sonra da 9 Eylül Gazetesi'ne geçtim. Diğer taraftan radyo programlarım devam etti. Halk FM, Torbalı FM, SKY Radyo ve Radyo Aktif gibi birçok radyoda çalıştım. Ayda bir kez de Radyo 1 TRT'de "Gecenin İçinden" programına daimî konuk oldum. Şu anda da "Tutkunun Peşinde" adlı programı sunuyorum.

Zaman geçtikçe medya içerisinde yazarak anlatamayacağım şeyleri görsel olarak anlatmaya karar verdim ve zaten meraklı olduğum sinema ile daha da detaylı ilgilenmeye başladım. Bugün çekmiş olduğum 6 adet kısa filmim, 2

adet belgeselim, tanıtım ve reklam filmlerim mevcut. Bu kısa filmlerimin 4 tanesi ödüllü filmler ve dünyanın her yerinde gösteriliyor. 2 tanesi ise bir yapımcı ile senaryolarını çektiğim filmler. Yönetmenliğimin yanı sıra yazarlık da yapıyorum. "Çoban Yıldızı", "Sensiz Ölümdür Aşk" ve "Kayıp Anahtar" adlı 3 tane yayınlanmış romanım ve öykü kitaplarım var.

■ **İzmir Sinema Topluluğu ne zaman, hangi fikirle, kimlerle kuruldu? Sizin yollarınız ne zaman keşişti?**

İzmir Sinema Topluluğu, üyesi olduğum ve ulusal bir dernek olan Kısa Filmler Yönetmenleri Derneği üyeleri ile konuşarak oluşturduğumuz bir fikir olarak benim tarafımdan kuruldu. Şu an sadece sosyal medya üzerinden yürüyen bir grup. Buradaki amacımız bir çatı oluşturalım, insanlar gelsin beraber yeni işler çıkaralım, yeni projeler yazalım, bunlar

"Bazı dizilerimiz Türkiye'den dünyaya açılıyor. Bunun nedeni de biz Türklerin birtakım duyguları daha iyi verebilmesi, daha derinlemesine yaşaması ve anlatabiliyor olmasından kaynaklanıyor."

Sinema sektörünün giderek geliştiğini, filmlerin yurt dışına satıldığını söyleyen Küçüktaşdemir, "Dijital platformların açılması ve performanslarının artmasıyla da insanlar daha fazla üretmenin içine girdiler" diyor.

için mekân gerekiyorsa mekân yaratalım ve bunun gibi gereksinimlerdi. Bununla beraber belli filmleri Türkiye'de gösterme çabasına girdik. Bu konuda Karaca Sineması'nın uygun olduğunu düşünerek sahibi Serdar Bey ile görüşüm ve ayda bir kez kısa filmleri seyirci ile buluşturmaya karar verdik. Bu ay 1'inci yılımızı dolduracağız.

■ Geçtiğimiz günlerde İzmir Sinema Topluluğu'nun düzenlediği Kısa Film Gecesi'nin 1'inci yılını kutladınız. Biraz bu gecedan bahsedebilir misiniz? Hangi kategoride çekilen filmler yayınlandı? Bu sene 5 film 5 yönetmen konseptini uyguladınız, her sene yeni bir konsept mi olacak?

Belirli bir konseptimiz yok. Burada hayata geçirmeye çalıştığımız en önemli nokta bilgi sahibi olmak isteyen seyircileri işinin ehli insanlarla bir araya getirmek. Öğrenmek isteyenlere katkıda bulunarak doğru yönlendirme yapmak. Önceki dönemlerde İzmir Sinema Ofisi'nde çalışan, aynı zamanda İzmir Kısa Film Festivali

Koordinatörü Gülen Saygı konuştumuzdu. Bize festivali ve İzmir Sinema Ofisi'ni anlattı. İnsanlara nasıl destek verdiklerinden, kendilerine nasıl destek olduklarından ve festivalin nasıl bir süreçte işlediğinden bahsetti. Bu sene de bu konuşmayı Bornova Belediyesi Film Ofisi Direktörü ve Bornova Kısa Film Günleri Sorumlusu Nesli Özalp yaptı.

Bunun dışında 5 film 5 Yönetmen konseptinde; Kubilay Aksun "Ümitli Karanlık Yolculuk", Emre Balcık "My Lovely Boy", Erdem Türsen "İki Yumurta", Ozan Sertdemir "Teşekkürler Süpermen" ve Selçuk Uyan "Kızım Süper Kahraman Olacak" filmleri ile yönetmenlerimiz gecede seyirciler ile buluştu.

■ Bir Kısa Film'in kısa film olması için gerekli kriterler nelerdir? Seyircinin o kadar kısa sürede kaç tane duyguya girmesi beklenir?

Kısa filmler genel olarak 20 dakika olarak belirlenir. Benim kendi kısa filmlerimde baremim ise 7-8 dakikadır. Tabi bu konuya göre değişir. Özellikle son zamanlarda insanların ekrana bakma süresi kısalmış durumda ve daha da kılacak. Dolayısıyla konsantrasyon süremiz oldukça azaldı. Bu duruma uygun daha da kısa filmler gelecek.

Aslında insanların duyguya girmesi iki karakterin ne konuştuğuna ve diyalogun nasıl aktığına bağlıdır. Kısa filmin diğerlerine göre bazı avantajları var, aslında şiir gibidir ve bir kez işlediği zaman insan kendisini alamaz. Bazen bir tanesinin içinde birkaç duyguyu birden verebiliyoruz.

Her zaman iyi olan film, dizi ve kitabı birden fazla izlemeyi ve okumayı tavsiye ediyorum. Bugün bazı dizilerimiz Türkiye'den dünyaya açılıyor. Bunun nedeni de biz Türklerin birtakım duyguları daha iyi verebilmesi, daha derinlemesine yaşaması ve anlatabiliyor olmasından kaynaklanıyor. Bu ülkenin yazarları ve yönetmenleri aslında çok kıymetli ve yavaş yavaş da değer görüyorlar. Öfkemiz de hüznümüz de sevincimiz de büyük olduğu ve bu duyguları

da yansıtmayı beceremediğimiz için ya da yoğun bir aşkı hissedemedikleri için bizim gösterdiklerimiz onlara masal gibi geliyor ve öykünüyorlar. Bu durum hepimiz için geçerli.

■ **İzmir Sinema Topluluğu'nun yanı sıra Kısa Film Yönetmenleri Derneği'nin de desteklediği bir gece. Başvuru, eleme ve değerlendirme süreçleri nasıl oluyor? Değerlendirmeyi kimler yapıyor?**

Kısa Film Yönetmenleri Derneği Türkiye çapında faaliyet gösteren bir dernek. İzmir'de de bir sorumlusu var ve biz de onlarla beraber çalışıyoruz. Başvuru sürecinde yönetmenler bana filmlerini mail atıyorlar. Ben de bunları inceliyor ve izletilebilir bir film ise yayınlıyorum. Öncelikle 20 dakikanın altında mı ona bakıyorum. Daha sonra seyir zevk yaratıyor mu, insanları rencide edecek şeyler var mı bunlara bakıp elemem gerekiyorsa eliyorum. Şöyle bir şey de var; kısa filmciler filmlerini sinema da göstermek isterler. Ve Karaca Sineması İzmir için çok önemli ve sokağa açılan bir sinema. Bir sinema ile uğraşan kişi için filminin burada yayınlanmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü beyaz perde izlemek bambaşka duygular yaratır. Daha büyük pencereden bakmak daha da geliştirici olur. Ayrıca yaptığımız etkinlikler öğrenciler için de çok büyük bir fırsat. Bazı cast direktörleri oyuncularını dernek çatısı altında onlardan seçebiliyor.

■ **Bu etkinliğin geleneksel hale gelmesinde etkin rol oynayan başka kişiler ya da topluluklar var mı?**

Bu etkinliğimiz aslında her ay 1 kez yapılıyor, ilki geçen sene Ocak ayında yapıldı, sadece yaz döneminde ara veriyoruz. Bu sene 1'inci yılı kutladık. Bir sürü film gösterildi ve birçok seyirci ile beraber olduk. Yönetmenler ve bir konukla beraber bu gösterimler devam edecek. Bu sene birinci yılımızda Yaşar Üniversitesi Film Yapım ve Eleştiri Topluluğu da konuklarımız arasındaydı. Üniversitelerde de potansiyel çok ve oradaki öğrenciler için üniversitelerinde benzer programlar yapınlar diye ön ayak olmak lazım.

■ **İzmir Sinema Topluluğunun bir üyesi olarak Türkiye'de film sanatını nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Genel olarak baktığımızda aslında sinema sektörü giderek geliyor. Fakat bu durum ekonomi ile çok ilişkili. Ekonomideki sıkıntılar büyüdükçe, bazı üretecek olan insanlar sektörden elini eteğini çekmek durumunda kalıyorlar. Ancak bir yandan da filmler yurtdışına satıldığı için gelişim devam ediyor. Aynı zamanda dijital platformların açılması ve performanslarının artmasıyla da insanlar daha fazla üretmenin içerisine girdiler. Her zaman yeni hikayelere ve bunu çekmek için de yeni ekiplere ihtiyacımız var. Çekim işleri maliyetli ama onları aştıktan sonra aslında süreç çok daha kolay ilerliyor. Bunun yanında daha fazla reklama ihtiyaç var. Ne kadar çok reklam o kadar fazla izleyici. Fakat en başta dediğim gibi ekonomi burada önemli bir faktör.

■ **Önümüzdeki günlerde başka projeleriniz var mı?**

Şubat ayında İstanbul'da da böyle bir organizasyonumuz olacak. Kendi yazdığım 2 tane uzun, 1 tane de kısa film projem var. Onları tamamlayıp, gelen teklifleri değerlendireceğim. Onun dışında bir müzikal oyunun yönetmenliği için teklif söz konusu. Onu da değerlendireceğim. Bu şekilde ilerleyeceğiz.

2023'ün en büyük çevre sorunları

Nedim ATİLLA

İklim krizinin çevrenin şiddetlenmesinde rol oynayan birçok faktörü olsa da diğerlerinden daha fazla dikkat gerektiren bazıları var. İşte ormansızlaşma ve biyoçeşitlilik kaybından gıda israfına ve hızlı moda kadar hayatımızın en büyük çevre sorunlarından bazıları:

Gezegimizdeki karbondioksit seviyeleri en son 4 milyon yıldan daha önce bugünkü kadar yüksekti. Artan sera gazı emisyonları, küresel sıcaklıklarda hızlı ve istikrarlı bir artışa yol açtı ve bu da tüm dünyada felaket olaylarına neden oldu. Avustralya ve ABD, şimdiye kadar kaydedilen en yıkıcı orman yangını mevsimlerinden bazılarını yaşıyor, çekirgeler dünyanın bazı yerlerinde kaynıyor.

Afrika, Orta Doğu ve Asya, ekinlerin yok olması ve Antarktika'da sıcaklığın ilk kez 20 derecenin üzerine çıkmasına neden olan bir sıcak hava dalgası içinde buldu kendisini. Bilim adamları sürekli olarak Grönland buz tabakasının benzeri görülmemiş bir oranda erimesinin, altıncı kitlesel yok oluşu hızlandıracağı ve Amazon'da artan ormansızlaşma gibi feci sonuçlara yol açabileceği konusunda uyarıda bulunuyor.

Kötü yönetim

Nicholas Stern gibi ekonomistlere göre, iklim krizi çoklu piyasa başarısızlıklarının bir sonucudur. Ekonomistler ve çevreciler yıllarca politika yapımcıları sera gazı yayan faaliyetlerin fiyatını artırmaya çağırdılar, çağırmaya devam

ediyorlar. Emisyonları yeterince hızlı ve etkili bir şekilde azaltmak için, hükümetler yalnızca düşük karbonlu enerji kaynaklarının maliyetlerini düşürmek için yeşil inovasyona yönelik fonları büyük ölçüde artırmakla kalmamalı, aynı zamanda diğer piyasa başarısızlıklarının her birini ele alan bir dizi başka politika benimsemeli.

AB, Kanada, Singapur, Japonya, Ukrayna ve Arjantin'deki çeşitli ülkeler de dahil olmak üzere dünya çapında 27 ülkede şu anda ulusal bir karbon vergisi uygulanıyor. Bununla birlikte, 2019 OECD Vergi Enerji Kullanımı Raporu'na göre, mevcut vergi yapıları, enerji kaynaklarının kirlilik profili ile yeterince uyumlu değil. Örneğin, OECD, elektrik endüstrisi için etkili olduğu kanıtlanmış olmasına rağmen, karbon vergilerinin kömür üretimi üzerinde yeterince sert olmadığını öne sürüyor.

Dahası, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlar iklim kriziyle başa çıkmaya uygun değil. Başka bir dünya savaşını önlemek için toplandı ve

Küresel ısınmanın olumsuz etkilerinin yanı sıra sürdürülemez tarım uygulamaları, su ve gıda güvensizliği tehdidinin artmasına ve günümüzün en büyük çevre sorunlarından biri haline gelmesine neden oldu.

amaca uygun değil. Her halükârda, BM üyeleri, kuruluş tarafından yapılan herhangi bir öneri veya tavsiyeye uymakla yükümlü değil. Örneğin, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamındaki bir anlaşma olan Paris Anlaşması, küresel sıcaklık artışının 2100 yılına kadar 2 santigrat derecenin ve ideal olarak 1,5 derecenin altında olması için ülkelerin sera gazı emisyonlarını önemli ölçüde azaltmaları gerektiğini söylüyor. Ancak imzalamak isteğe bağlı.

Biyçeşitlilik kaybı

Son 50 yılda insan tüketiminde, nüfusta, küresel ticarete ve kentleşmede hızlı bir artış görüldü ve bu da insanlığın doğal olarak dünyanın kaynaklarının yenileyebileceğinden daha fazla kullanmasına neden oldu. Yakın tarihli bir Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) raporu, memelilerin, balıkların, kuşların, sürüngenlerin ve amfibilerin popülasyon büyüklüklerinin 1970 ile 2016 arasında ortalama yüzde 68'lik bir düşüş yaşadığını ortaya koydu.

Daha genel olarak, yakın tarihli bir analiz, Dünya'daki vahşi yaşamın altıncı kitlesel yok oluşunun hızlandığını bulmuştur. 500'den fazla kara hayvanı türü yok olma eşiğinde ve muhtemelen 20 yıl içinde yok olacak; aynı sayı geçen yüzyılın tamamında kayboldu. Bilim adamları, insanlar doğayı yok etmeseydi, bu kayıp hızının binlerce yıl süreceğini söylüyorlar.

Ormansızlaşma

Her saat başı 300 futbol sahası büyüklüğünde orman kesiliyor. 2030 yılına gelindiğinde, gezegenin ormanlarının yalnızca yüzde 10'u kalabilir; ormansızlaşma durdurulmazsa hepsi 100 yıldan daha kısa sürede yok olabilir.

En yüksek düzeyde ormansızlaşma yaşayan üç ülke Brezilya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Endonezya'dır. 6,9 milyon kilometre karelik (2,72 milyon mil karelik) bir alana yayılan ve Güney Amerika kıtasının

yaklaşık yüzde 40'ını kaplayan dünyanın en büyük yağmur ormanı olan Amazon, aynı zamanda biyolojik olarak en çeşitli ekosistemlerden biridir ve yaklaşık 3 milyon bitki türüne ve hayvana ev sahipliği yapmaktadır. Orman arazisini korumaya yönelik çabalara rağmen, yasal ormansızlaşma hala çok yaygın ve küresel tropikal ormansızlaşmanın yaklaşık 3'te 1'i, her yıl 1,5 milyon hektara ulaşan Brezilya'nın Amazon ormanlarında meydana geliyor. Dünyaya, ekin ve hayvan yetiştirmeye yer açmak ve kağıt gibi malzemeler üretmek için her yıl 10 milyon hektar ağacı kesiyor.

Tarım, bu listede yer alan en büyük çevre sorunlarından biri olan ormansızlaşmanın önde gelen nedenidir. Çiftlik hayvanları yetiştirmek veya şeker kamışı ve hurma yağı gibi satılan diğer mahsulleri ekmek için arazi temizlenir.

Hava kirliliği

Günümüzün en büyük çevre sorunlarından biri dış ortam hava kirliliğidir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) verileri, dünya çapında her yıl tahmini 4,2 ile 7 milyon arasında insanın hava kirliliğinden öldüğünü ve her 10 kişiden 9'unun yüksek düzeyde kirletici içeren hava

soluduğunu gösteriyor. Dünya Sağlık Örgütü verilerinden yararlanılarak hazırlanan araştırmaya göre, Afrika'da 2019 yılında 1 milyon 91 bin kişi hava kirliliği sonucu öldü.

Avrupa'da, AB Çevre Ajansı'nın yakın tarihli bir raporu, hava kirliliğinin AB'de 2012'de (verilerin mevcut olduğu son yıl) yıllık 400 bin ölüme neden olduğunu gösterdi.

Covid 19 salgınının ardından, hava kirliliği gazlarının virüs moleküllerini taşımadaki rolüne dikkat çekildi. Ön çalışmalar, Covid 19 ile ilişkili ölümler ile hava kirliliği arasında pozitif bir korelasyon tespit etti ve ayrıca viral yayılma-ya yardımcı olan havadaki partiküllerin makul bir ilişkisi var. Bu, hava kalitesinin herkesin bildiği gibi kötü olduğu Çin'deki yüksek ölüm oranına katkıda bulunmuş olabilir, ancak böyle bir sonuca varılmadan önce daha kesin çalışmaların yapılması gerekiyor.

Buzulların erimesi ve deniz seviyesinin yükselmesi

İklim krizi Kuzey Kutbu'nu gezegendeki herhangi bir yerden iki kat daha hızlı ısıtıyor. Bugün, deniz seviyeleri, Dünya'daki artan sıcaklıkların bir sonucu olarak, 20. yüzyılın büyük bölümünde olduğundan iki kat daha hızlı yükseliyor. Denizler artık küresel olarak yılda ortalama 3,2 mm yükseliyor ve bu yüzyılın sonunda yaklaşık 0,7 metreye kadar büyümeye devam edecekler. Kuzey Kutbu'nda, Grönland Buz Levhası deniz seviyeleri için en büyük riski oluşturuyor çünkü eriyen kara buz deniz seviyelerinin yükselmesinin ana nedeni.

Tartışmalı olarak çevre sorunlarının en büyüğünü temsil eden bu durum, geçen yılın yazının Grönland'dan 60 milyar ton buz kaybını tetiklediği düşünüldüğünde, küresel deniz seviyelerini sadece iki ayda 2,2 mm yükseltmeye yetecek kadar endişe verici hale geliyor. Uydu verilerine göre, Grönland buz tabakası 2019'da rekor miktarda buz kaybetti: yıl boyunca dakikada ortalama bir milyon ton, art arda gelen etkileri olan en büyük çevre sorunlarından biri. Grönland buz tabakasının tamamı erirse, deniz seviyesi 6 metre yükselir.

Gıda ve su güvensizliği

Artan sıcaklıklar ve sürdürülemez tarım uygulamaları, su ve gıda güvensizliği tehdidinin artmasına ve günümüzün en büyük çevre sorunlarından biri haline gelmesine neden oldu. Küresel olarak, her yıl 68 milyar tondan fazla üst toprak, doğal olarak yenilenebileceğinden 100 kat daha hızlı bir oranda aşınıyor. Biyositler ve gübre yüklü toprak, içme suyunu ve mansaptaki korunan alanları kirlettiği su yollarında sona erer.

Ayrıca, açığı ve cansız toprak, onu bir arada tutan kök ve miselyum sistemlerinin olmaması nedeniyle rüzgâr ve su erozyonuna karşı daha savunmasızdır. Aşırı toprak işleme toprak erozyonuna önemli bir katkıda bulunur: Yüzey besin maddelerine (örn. gübre)

karışarak kısa vadede üretkenliği artırsa da toprak işleme fiziksel olarak toprağın yapısına zarar verir ve uzun vadede toprağın sıkışmasına, kaybına yol açar. Yüzyıl ortasına kadar küresel nüfusun 9 milyar kişiye ulaşması beklenirken, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), küresel gıda talebinin 2050 yılına kadar yüzde 70 oranında artabileceğini tahmin ediyor. BM genel sekreteri António Guterres, "Derhal harekete geçilmediği takdirde, yüz milyonlarca yetişkin ve çocuk üzerinde uzun vadeli etkileri olabilecek, yaklaşan bir küresel gıda güvenliği acil durumunun olduğu giderek daha açık hale geliyor" diyor. Guterres ayrıca ülkeleri gıda sistemlerini yeniden düşünmeye ve daha sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik etmeye çağırırdı.

Kobalt madenciliği

Kobalt, hızla yenilenebilir enerji geçişinin kalbinde yer alan mineral bilmecesinin tanımlayıcı örneği haline geliyor. Elektrikli araçlara (EV'ler) güç sağlayan pil malzemelerinin önemli bir bileşeni olan kobalt, dekarbonizasyon çabaları ilerledikçe talepte sürekli bir artışla karşı karşıyadır. Dünyanın en büyük kobalt tedarikçisi, üretimin beşte birinin zanaatkar madenciler tarafından yapıldığı tahmin edilen Demokratik Kongo Cumhuriyeti'dir.

Ancak kobalt madenciliği, tehlikeli işçi sömürsü ve diğer ciddi çevresel ve sosyal sorunlarla ilişkilidir. Kobalt madenciliği faaliyetlerinin çevresel maliyetleri de önemlidir. Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin güney bölgeleri yalnızca kobalt ve bakıra değil, aynı zamanda büyük miktarlarda uranyuma da ev sahipliği yapıyor.

Madencilik bölgelerinde, bilim adamları yüksek radyoaktivite seviyelerine dikkat çekmişlerdir. Ayrıca, diğer endüstriyel madencilik çabalarına benzer şekilde, maden madenciliği genellikle komşu nehirlerle ve su kaynaklarına sızan kirlilik üretir. Toz haline getirilmiş kayadan çıkan tozun yerel topluluklar için de solunum problemlerine neden olduğu bilinmektedir.

Enver
OLGUNSOY

BİR ZEHİR, BİR KATİL

Nişasta Bazlı Şeker, doğal hammadde-lerden üretilmesine rağmen doğal bir ürün değildir. Bu şeker türü kullanılarak üretilen gıdalar “yedikçe yiyebilirsiniz” ürünlerdir ve sağlık sorunlarına neden olurlar.

NBŞ (Nişasta Bazlı Şeker) ya da YFMŞ (Yüksek Fruktozlu Mısır Şurubu) ya da mısır şurubu... Ne dersiniz deyin, hepsi genellikle mısırdan bazen de buğday ve patatesten üretilen endüstriyel bir üründür. Sakkaroz (pancar şekeri) doğal bir ürün olmasına rağmen, NBŞ doğal bir ürün değildir. Doğal hammaddelerden üretilmesi sizi yanıltmasın, modifiye bir üründür. Sakkaroz da NBŞ de fruktoz ve glukoz içerir ama biri bitkide (şeker pancarı, şeker kamışı) doğal olarak bulunduğu halde iken, NBŞ’de

doğal halde değildir. Daha sorunlu olan fruktoz oranları farklıdır, biri sıvı halde diğeri katı haldedir.

1960’lı yıllardan bu yana NBŞ gündemde olup, endüstriyel ürünleri üretirken üretim teknolojisinde sıvı olduğu için ürüne hemen karıştırılabilir olması nedeni ile üretimde kolaylık sağlamaktadır. Sakkaroz ise (pancar şekeri) katı halde olması nedeni ile çözünmesi gerekmektedir. Tabii bir de daha yoğun tadı ve ucuzluğu da söz konusu olunca NBŞ endüstri tarafından daha çok tercih edilir olmuştur.

Riski yüksek

Ancak özellikle 2000’li yıllardan bu yana, NBŞ obezite riskini olağanüstü arttırdığı savı ile uzmanlarca ciddi risk faktörü olarak görülmeye başlanmıştır. NBŞ içindeki fruktoz oranı yüksek olup, bu da obezite yönünden büyük risk taşımaktadır. Fruktoz fazlası, karaciğerde metabolize edildiği için karaciğer yağlanmasına, kan yağlarının

yükselmeye, hipertansiyona, Tip 2 diyabete, ürik asit düzeyinin yükselmeye sebep olmaktadır. Ayrıca doyma hissini tetikleyip, leptin hormonuna çok az etki ettiği için, NBŞ ile üretilen tatlıların daha çok tüketilmesine sebep olmaktadır.

Sofra şekerinin yapısında fruktoz yüzde 50 - glikoz yüzde 50 olarak bulunmakta, ancak birbirine moleküler düzeyde bağlı olarak bulunurken, NBŞ'de bulunan yüksek oranlı fruktoz ve glikoz, sulu ortamda, birbirinden ayrı ayrı serbest yüzer haldedir. Sonuçta sofrta şekerinde de glikoz, fruktoz vardır, NBŞ'de de, ama metabolizmaları çok farklıdır. Ürün etiketlemesinde NBŞ yerine glikoz, fruktoz yazılarak tüketicinin bir anlamda, doğal şeker ile NBŞ ayrımı yapabilmesinin önüne geçilmektedir. Sonuç olarak yazımın başlığı bu nedenle şeker bir zehirdir, NBŞ ise katil...

Yasaklama yerine kota

Fruktoz bağımlılık riski yaratan bir şeker türü olduğu için sürekli tüketim isteğini kamçulamakta ve kısır döngüye sebep olmaktadır. Ayrıca fruktoz alındıktan sonra glikozdan farklı davranarak insülin salınımını etkilememekte, böylece tokluk hormonu leptin, devre dışı kaldığı için tokluk hissi oluşmamaktadır. NBŞ'li ürün "yedikçe yiyeniz gelen" bir üründür. Sahte bal yapımında da bolca kullanılır. Bu ülkemiz için önemli bir sorundur. Zira ilan edilen bal rekoltesi miktarından çok daha fazla miktarda bal ihracatı yaptığımızı, AB ülkeleri dalga geçmesine haberler yapılmaktadır. Bir anlamda sahte balcılar, sahtekâr ülke damgası yememize sebep olmaktadır.

Tüm bunlar Dünya Sağlık Örgütü, ülkelerin Sağlık Bakanlıkları, Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) tarafından bilinmekte, fakat bir yasaklamaya gidilmemekte, sadece NBŞ üretimi kotaya bağlanmakla yetinilmektedir. Ülkemizde kota yüzde 2,5'tir.

Bu noktada şeker ve NBŞ konusunda

T.C. Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun önerilerini dikkatlerinize sunmak isterim.

- Her türlü şeker tüketimi azaltılmalı.
- Yüzde 2,5 NBŞ kotası arttırılmamalı.

Cumhurbaşkanının takdir hakkı vardır. Yüzde 50 artırılabilir.

- Gıdalardaki etiketlerde şeker içeriğinin elde edilmiş kaynağı ve fruktoz oranı yazılmalı.
- Sağlıklı beslenme teşvik edilmeli, şeker ve NBŞ tüketimi azaltılmalı.

Denetim şart

Anımsıyorsanız 2017 yılında, beyaz et üreticilerinin başvurusu üzerine, Biyogüvenlik Kurulu, soya ve mısır çeşitleri için (7 soya, 25 mısır çeşidi) 32 GDO'lu ürüne hayvan yemi yapılması kaydıyla yurda girmesine izin vermişti. Ülkemizde GDO'lu ürün olmadığı söyleniyor ama acaba bu yemlik mısırlar gerçekten hayvan yemi mi oluyor? O zamanlar bu tartışmalar gündeme gelmişti. NBŞ üreticileri "Türkiye'de GDO'lu ürün yok, tahlil yaptırıyoruz bir tek bile GDO'lu mısır çıkmadı, çıkarsa 5 yıl hapis cezası var" diyorlardı. Belki Türkiye'de üretilen mısırlarda GDO'lu ürün yoktur ama ya yemlik olarak resmen ithaline izin verilen GDO'lu ithal mısırın yemlik olduğu yeteri kadar denetlenemiyorsa?

Son söz: "Şuruplu bir tatlıda pancar şekeri mi kullanılmış, NBŞ mi? Görsel olarak belli olur mu?" dersiniz, evet, NBŞ ile üretilen şerbetli tatlının şerbeti pırlıl pırlıl parlarken sofrta şeker ile üretileni daha mattır.

Dr. Ülkümen
RODOPLU

Ses kısıklığı hastalık mıdır?

Sesi aşırı veya yanlış kullanılmaktan dolayı öğretmenlerde, şarkıcılarda, öğrencilerde, politikacılar da, çağrı merkezli çalışanlarında, imam ve müezzinlerde nodüller oluşuyor.

Ses telleri tarafından oluşturulan ses, ses tellerinin üzerinde bulunan yutak, dil ve dudaklar gibi yapılar tarafından şekillendirilir, burun ve sinüs boşlukları gibi yapılar aracılığı ile yankılanır ve son halini alır. Bir sesin normal olarak algılanabilmesi için perdesi, gürlüğü, kalitesi ve değişkenliği gibi tanımlayıcı özelliklerinin normal olması beklenir.

Ses kısıklığı ya da anormal ses ise perde, gürlük, kalite ve değişkenlik açısından sesin tatmin edici düzeyde olmaması olarak tanımlanabilir.

Ses kısıklığı, ses telleri ya da sesin oluşması gerekli organlar ve dokuların herhangi birisinde (akciğerler, soluk borusu, gırtlak, dil, dudaklar, beyin, yutak gibi) bulunan iyi ya da kötü huylu bir hastalık nedeniyle ya da bireyin ses oluşumunu etkileyen bir fonksiyonel rahatsızlık nedeniyle ortaya çıkabilir. Bireyin yaşına göre ses kısıklığı nedenlerinin sıklığı değişir. Çocuklardaki ses kısıklığı nedenleri ile ergen ya da erişkinlerdeki ses kısıklığı nedenlerinin

dağılımı birbirinden farklılık arz eder.

Atatürk Organize Haber dergimizin bu sayısında ses kısıklığının bir hastalık olup olmadığını, nelerin ses kısıklığına neden olduğunu, ses kısıklığının ne zaman ciddiye alınması ve neler yapılması gerektiğini odyoloji konusunda dünya çapında bir isim olan Kulak Burun Boğaz Uzmanı, benim de kendisiyle tanışmış olmaktan onur duyduğum, çalışmalarını yakından izlediğim değerli arkadaşım Doç. Dr. İlter Denizoğlu ile birlikte değerlendiriyoruz.

Ses kısıklığı deyip geçmeyin

Ses kısıklığı bir hastalık değil. Tıpkı bir baş ağrısı gibi ses kısıklığına sebep olan pek çok çeşitli problem var. Basit bir üst solunum yolu enfeksiyonunda ses tellerimiz ödemlenir, burnumuz tıkanır, boğazımız şişirse sesimiz kısılır. Bunda yapacağımız şey 3-5 gün gerekli ilaçları veya önlemleri alıp sesin düzelmesini beklemek ve bu sırada sesi çok fazla kullanmamaktır.

Ama günlerden bir gün bir ses kısıklığıyla uyanıyorsunuz ve ses teli felci

olduğunuz ortaya çıkıyor. Sol ses teliniz felçli ama esas tanı sol akciğerinizin üst kısmında bir kanser... Buna benzer pek çok vakayla karşılaşıyoruz. Yani ses kısıklığı şikayeti ile gelen akciğerden kanser teşhisi alıyor ve erken dönemde tedavi görüyor. Siga-

ra içiyorsanız sesinizde bir kırçılama, bozulma olduğunda bunun sigara içmenizden kaynaklandığını düşünmeyin. Gırtlak kanseri çok ciddi ve ağır tedaviler gerektiren bir hastalıktır ve erken teşhis edildiğinde sanki böyle bir rahatsızlığı hiç olmamışçasına hayatına devam eden hastalarımız oluyor.

İletişim kalitesi bozuluyor

Sesi aşırı veya yanlış kullanmaktan dolayı öğretmenlerde, şarkıcılarda, öğrencilerde, politikacılarda, çağrı merkezi çalışanlarında, imam ve müezzinlerde yani çok geniş bir meslek grubundaki kişilerde nodüller oluşuyor. Bu hastaların doğru bir şekilde tanısı bizim için çok önemli. Çünkü bazen ses telinde olan her şey, bütün kitleler bir nodül olarak isimlendirilebiliyor. Halbuki bu bir polip olabilir, gerçekten nodül olabilir.

Giderek artan sayıda papillomlar (iyi huylu tümör) var. Yani dudağımızdaki uçukların ses telindeki yansıması veya tanısı daha zor olan bazı nörolojik sorunlar var. Mesela spazmodik disfonide hastalar konuşurken kendilerini zorluyorlar. Ama nodülde bu ses biraz daha havalı bir sese dönüşüyor. İnce, gırtlığın yükseldiği...

Tek taraflı bir ses felcinde hasta nefesinde bir sorun olmamasına rağmen sesini duyuramıyor. Çift taraflı ses teli felci daha nadir görülen vaka. Hasta normal konuşabiliyor fakat nefes almaya gelince 1-2-3-4-5 diye sayıyor ve nefes alıyor. Bunu yaptığında sesinde, ses telinde bir şey yok gibi algılanıyor ama ses te-

Ses kısıklığı ciddiye alınmalı ve mutlaka bir KBB hekimine muayene olarak bunun nedenleri araştırılmalıdır. Böylelikle gırtlak ve akciğer kanseri başta olmak üzere bazı hastalıklar erken teşhisle tedavi edilebilir.

linde çift taraflı ses felci olduğu ortaya çıkıyor.

Ses kısıklığı önemli bir şey. Hayati bir problem olmasa bile insanın iletişiminin bozulması ruhsal sağlığı ve sosyal sağlığını çok etkiliyor. Kendimizden de örnek vermek gerekirse;

sabah derse gireceğiz, önemli bir eğitimimiz var ya da televizyonda canlı yayına katılarak önemli bir sağlık konusuyla ilgili birkaç dakika sürecek bir görüşme yapacağız diyelim. Sabah kalktığımızda ateşimiz yok, öksürmüyoruz, bir hastalık belirtisi yok ama yine de sesimiz kısık. Aile hekimi, dahiliye hekimi veya bir kulak burun boğaz uzmanına gidebilecek bir vakit de yok diyelim.

Mutlaka uzmana görünün

Tabii bu anlık bir durum. Stresten, yattıktan önce akşam yediğimiz yemeklerin, içeceklerin gece boyunca reflüsünden olabilir. Geç saatte yemenin, sabah mahmurluğunun ödemi olabilir. Sonrasında hekime başvurmak kaydıyla yapacağımız şey şu; panik yapmayacağız. Önce su içeceğiz. Suyun niteliği de çok önemli, suyu soğuk veya buzlu içmemeli. Su içtikten sonra dudak tirili diye adlandırılan çok basit, herhangi bir gerece ihtiyaç duymadan sesimizi hafif pes, kalın seslerle ısıtabiliriz. Sesin ısınması aslında sportif bir uygulama yani spor hekimliğinin uygulamasıdır. Hiçbir sporcunun ısınmadan hop diye sahaya çıktığını göremezsiniz.

Bu ısıtma hareketi sesinizi hızlı bir şekilde açabilir ve programınızı yaparsınız, röportajınızı verirsiniz, dersinizi anlatırsınız. Olayı bu çok basit yöntemle atatabilirsiniz. Ancak sonrasında mutlaka ve mutlaka bir kulak burun boğaz uzmanına görünmeli, onun yönlendirmeleri doğrultusunda hareket etmelisiniz. Sesimiz berrak kalsın, hep güür çıksın.

Nedim ATILLA

İskoçya'nın 1437 yılından bu yana başkenti olan Edinburgh, eski ve yeni şehir olmak üzere iki bölümden oluşuyor. Eski şehir bölgesinin tarihi 12. yüzyıla kadar uzanıyor.

İskoçya'nın Başkenti

EDİNBURGH

Aslında birçoğumuz için İskoçya'ya olan ilgi 1995 yılında gösterime giren "Brave Heart" filmiyle başladı desek sanıyoruz doğru olur. Oscar ödülleri doymayan film sayesinde seyahat severlerin güzergahına ilk sıralardan giriş yaptı Edinburgh.

Edinburgh'un tamamı tarihi dokusu ile Orta Çağ'ın mistik havasını hala taşıyor. Kentin takma adı "Kuzeyin Atinası"... Sloganı ise İstanbul ile aynı: Yedi Tepeli Şehir. Şehirde 512 bin kişi, metropolde ise 900 bin kişi yaşıyor.

Edinburgh, İskoçya'nın 1437 yılından beri başkenti... Glasgow'dan sonra ülkenin ikinci büyük kenti olan Edinburgh Avrupa'nın en güzel görünümlü

kentlerinden biri olarak kabul edilir. Şehir, Orta Çağ ve Georgian dönemlerine ait mimarisıyla ünlü. Edinburgh Üniversitesi ve İskoç Aydınlanması'nın etkisiyle yükselen kültür düzeyi ile bununla beraber yeni oluşan ve klasik tarzdaki "New Town"ın (Yeni Şehir) mimarisi, Edinburgh'a "Kuzeyin Atinası" unvanını kazandırdı. Kayaların üstüne kurulu olan ve tarihî şehirle, şehrin ana caddesi Royal Mile'a hakim bir konumda bulunan şatosu başta olmak üzere birçok tarihi ve turistik özelliğe sahiptir. Şehrin "Old Town" ve "New Town" bölgeleri UNESCO Dünya Miras Listesi'ndedir.

Şehrin Düklüğünü, Kraliçe II. Elizabeth'in eşi Prens Philip yapmaktaydı. Prens Philip bu göreve, II. Eliza-

Edinburgh Üniversitesi ve İskoç Aydınlanması'nın etkisiyle yükselen kültür düzeyinin yanı sıra yeni oluşan ve klasik tarzdaki "New Town"ın (Yeni Şehir) mimarisi, Edinburgh'a "Kuzeyin Atinası" unvanını kazandırdı.

beth kraliçe olmadan önce atanmış, II. Elizabeth ise kraliçe olmadan önce Edinburgh Düşesi Prenses Elizabeth Alexandra Mary olarak Birleşik Krallık veliahtı sıfatı taşımıştır. Prens Philip armasında öldüğü güne kadar Edinburgh armasını taşımıştır.

Edinburgh, eski ve yeni şehir olmak üzere iki bölümden oluşuyor. Eski şehir bölgesinin tarihi 12. yüzyıla kadar uzanıyor. Hatta kale içinde yer alan St. Margaret Şapeli, Edinburgh'un en eski yapısı ve söz konusu yüzyılda inşa edilmiş bir yapı. Yeni şehir ise isminin getirdiği bir illüzyona sahip. Çünkü yeni şehir denilmesine rağmen Edinburgh'un bu bölgesinin de yaklaşık olarak 200 yıllık bir tarihi geçmişi var. Bu tarihi derinliğin de şehre kattığı önemli bir özellik var elbette. Öyle ki Edinburgh'da yer alan binaların yaklaşık yüzde 70'i bu listede kendine yer bulmuş durumda.

Tarihin içinde bir gezinti

Edinburgh aslında bir festival şehri olarak

anılıyor ve bütün bir yaz boyunca dünyanın her yerinden gelen ziyaretçiler bu festivallere katılıyor. Ancak sonbahar da bu şehre ayrı yakışıyor. Bizce sonbahar havası şehrin ruhunu yükselten bir olgu. Mevsimin dinginliği ve Edinburgh sokakları bir araya geldiğinde doyumsuz bir deneyim de ortaya çıkmış oluyor ve bu deneyim sadece tarihi binalardan oluşmuyor. Bu şehirde 120'nin üzerinde park bulunuyor ve yaklaşık 700 bin ağaç şehrin her yerini süslüyor. Bu yüzden Birleşik Krallık'ın en yeşil şehri Edinburgh olarak biliniyor.

Kitapları çok satanlar listesinde uzun süre kalan, film uyarlaması gişe rekorları kıran Harry Potter serisine ilham veren yer de bu şehir. Yazar J.K. Rowling'in ilginç hikayesi, Edinburgh'daki bir kafede farklı yöne gidiyor.

Peki, tarih denildiğinde bu şehirde bizi neler bekliyor? Kısaca bunlardan bahsedelim. İlk durak kesinlikle Edinburgh Kalesi olmalı. "Castle Rock" adı verilen, sönmüş bir volkanın kalıntıları üzerinde yükselen kale, ülkenin en çok ilgi çeken yapısı. Bu ilgiyi yılda 1 milyondan fazla ziyaretçiyi ağırlamasıyla hak ediyor. İskoç-İngiliz çekişmesinde önemli bir yeri olan kale 1100'lü yıllardan, çağın sonuna kadar defalarca el değiştiriyor. Tahrip oluyor, yeniden yapılıyor, hatta 1300'lü yılların başlarında İngilizlerin eline geçmemesi için temel-

lerine kadar yıkılıyor; ancak bu kaleyi bugün hala tüm görkemiyle şehrin tepesinden yükselmekten alıkoyamıyor. Yeniden yapılan kale yüzyıllar boyunca askerlere, soylulara hatta hanedanlara ev sahipliği yapıyor. Şimdilerde tüm İskoçya'nın en popüler yerinde Ulusal Savaş Müzesi, İskoç Kraliyet Eserleri, Kader Taşı ve dev toplar başta olmak üzere Orta Çağ savaş aletlerinin görülebildiği bir yer olarak ziyaretçilerini ağırlıyor.

Şehirdeki bir diğer tarihi çekim noktası ise The Royal Mile. Edinburgh Kalesi ve İngiliz Kraliyet Ailesi'nin şehirdeki mülkü olan Hollyroad Sarayı arasındaki iki kilometrelik yol aynı zamanda eski şehir olarak adlandırılan bölgenin de kalbi. Sayısız Orta Çağ yapısının bulunduğu bölgede kesinlikle çıkmaz sokaklara dalıp, mimarinin büyüleyici etkisini hissetmelisiniz.

The Royal Mile'dan sonra sizi birkaç dakikalık yürüyüş mesafesinde yer alan Dean Village'a davet ediyoruz. 1800'lü yıllarda değirmen işçileri için kurulan bu köy, şehrin en uzun akarsuyu üzerine inşa edilmiş. Tarihi değirmenleri ve bu değirmenleri taşıyan binalarıyla Edinburgh ziyaretinizin "kesinlikle gidilmeli" başlıklı listenizde yer almalı.

Şehrin en çok fotoğraflanan yerini de şehir turunda es geçmemek gerekli. Viktoria Street, eski şehir bölgesini yeni şehir bölgesiyle bağlamak için yapılmış bir yol. Bugün Orta Çağ mimarisine uygun tarihi binaların rengarenk görüntüsüyle ziyaretçilerinin fotoğraflarını süslüyor.

Popüler kültürün izleri Edinburgh tarihi mi-

rasının yanında popüler kültür için de önemli bir yere sahip oldu. Tüm dünyada kitapları çok satanlar listesinde uzun süre kalan, film uyarlamasıyla gişe rekorları kıran Harry Potter serisine ilham veren yer de bu şehir. Yazar Joanne Kathleen Rowling'in ilginç hikayesi, bu şehirdeki bir kafede farklı bir yöne gidiyor. Maddi sıkıntılarla yüzleşmek durumunda kalan yazarın ilk milyarder yazar olma yolundaki yaratıcılık kıvılcımı bu şehrin ilhamı ile alevleniyor. Bu ilhamı yakalamak isterseniz Rowling'in ilk satırlarını yazdığı Elephant House Cafe'de şansınızı deneyebilir, filmde sihirli eşyaların satıldığı büyücülük çarşısına sahne olan Viktoria Street'te uzunca vakit geçirebilirsiniz.

Modern sanata dair önemli eserlerin sergilendiği İskoçya Ulusal Modern Sanat Galerisi hem seyahat hem de sanatseverlerin ortak noktası. Galeride Picasso ve Dalí'nin de eserlerinin olduğu yaklaşık 6000 eser sergileniyor. Müze demişken en çok ziyaret edilen müzelerden biri; İskoçya Ulusal Müzesi'ni de unutmamak gerekir. Doğadan sanata, teknolojiden bilime binlerce parçadan oluşan koleksiyonu görülmeye değer.

Son olarak trekking yapmadan seyahatini tamamlamayı reddeden ziyaretçiler için bir rota önerisi: Arthur'un Tahtı. Edinburgh'a hâkim bir tepede, taht görünümünde yer alan bu doğal oluşum, şehirden uzaklaşıp doğa ile baş başa kalmak ve Edinburgh'a tepeden bir bakış atmak isteyenler için uygun birçok yürüyüş rotasına sahip.

Doğanın Balıkesir'e verdiği bir ayrıcalık var. Yani nitelik anlamında 'zeytin ülkesi' sıfatını çok hak ediyor.

Bölgede düşünlerden törenlere her şey zeytine göre planlanıyor.

Zeytin hayatın takvimini oluşturuyor.

Neşe Aksoy Biber ve Berrin Bal Onur'un Balıkesir için hazırladığı üçlemenin ikincisi olan "Zeytin Ülkesi Balıkesir" kitabı da yeni baskısını yaptı.

Ben Nedim Atilla, iki arkadaşımı da kutluyorum, ortaya iyi bir iş çıkmış. Her yöresinde; ayrı bir kültürü, geleneği taşıyan Balıkesir'in ürün çeşitliğini, köklü geçmişini kayıt altına almak ve bu değerli mirası gelecek nesillere aktarabilmek için çabalayan Büyükşehir Belediyesi'ni de kutluyorum. 'Zeytin Ülkesi Balıkesir', yaşamın odağına zeytini alan bölgenin üreticilerini, hasat öykülerini, zeytin çeşitlerini, üretim yöntemlerini ve dahasını anlatıyor. Kitap 2 yıllık emeğin 555 sayfada vücut bulmuş hali. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıkan kitap, uygarlık yaratan zeytin ağacının Anadolu'dan dünyaya yolculuğundan Balıkesir zeytin yollarına, zeytin ülkesinin değerlerinden zeytinyağlı sofralarına ve kentin zeytinciliğine genel bakışına uzanan 5 bölümden oluşuyor. Her adımda akademisyenlerin, uzmanların, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin bilgilerinden faydalanan Biber ve Onur, keyifle okutan, okurken de nefis bilgiler, anekdotlar paylaşan hikaye anlatıcılığını üstlenmişler.

Zeytin ülkesi Balıkesir

**Zeytinyağı doğanın doktoru,
insan soyunun geleceğe
bırakacağı en değerli
hazine. 'Zeytin Ülkesi
Balıkesir' zeytin ve
zeytinyağının sağlıklı bir
yaşam için ne kadar etkili
olduğunun kanıtı gibi...**

Zeytin ağacını tanıtarak başlayan, ülkemizdeki zeytin üretimini, Balıkesir'e özgü çeşitleri, geleneksel yöntemleri detaylı bir şekilde anlatan ikili, akla takılabilecek her türlü soruyu da yanıtlamışlar. Zeytin çekirdeklerinden anıt ağaçlara, zeytinyağı sabunu üretimine uzanan farklı değerleri de işlemişler.

"Ortaçağ tarihçisi Massimo Montanari'nin, 'Sofra dünyayı anlatır' sözü yemek kültürünün tüm dünyayı ve toplumsal ilişkileri belirlediğini ifade eder. İnsanın yaşadığı coğrafyada yarattığı ilk kültür toprakta yetiştirdikleri ve ondan geliştirerek pişirdikleri olmuştur.

Bu nedenle uygarlığın başladığı günden bu yana kültürden söz ediyorsak temeli yemek kültürüdür.

Kültürler özelliklerini yaşamın sürdüğü coğrafyaya borçludur. Yemek; insanları kültürel, dinsel, siyasal, ekonomik ve teknolojik boyutlarıyla yüksek uygarlıklara taşımıştır. Yöresel ürünlerle oluşmuş mutfaklar toplumun benzersiz tarihini, yaşam tarzını, değerlerini ve inançlarını yansıtır.

Günümüzde yerel kültür toplumların hayatında giderek daha belirleyici bir rol üstlenmektedir. Doğanın şifalı meyvesi zeytin sadece bir gıda ürünü değildir.

Aynı zamanda bulun-

duğu her yerde yarattığı kültürle kök salmış, dünyanın farklı coğrafyalarında insanlığın en derin izlerine tanıklık etmiştir. Zeytin yüzyıllardır evrensel değerlerin yerelde buluşmasının en kıymetli ortak temsilcilerinden biri olmuştur" diyorlar.

Ağaç ölümsüz, konu sonsuz

Yemek kültürünün kadim gıdalarından peynirin ardından bu kez zeytin için yol almak, insana, geçmişine, coğrafyaya, kültüre zeytin üzerinden bakmak tarihe ayna tutmak gibi gelmiş onlara. Balıkesir zeytin yolları zeytinin arkasındaki kültürel birikimi gördükçe zenginleştikleri, araştırdıkça derinleşmek istedikleri sonsuz bir yolculuğun kapısını aralamış.

Ve kardeşi peynir gibi doğanın mucizevi döngüsünü göstermiş.

50 peynirle tanıdıkları Balıkesir'de zeytinin bu kadim kente kattığı kalıcı değerlerle karşılaşmışlar.

Küçük aile üreticilerinden kooperatiflere, zeytin işletmelerinden makine üreticilerine, tayfasından kahyasına, tadım uzmanlarından laboratuvarlarına, zeytinin değip dokunduğu ahşap atölyelerinden sabunhanelere,

müzelere, satış noktalarından restoranlara uzanan tüm değer zincirinde yüzlerce görüşme yaparak Balıkesir'in ardında saklı tuttuğu zeytin dünyasını tanımanın mutluluğunu da yaşamışlar. Ağaç ölümsüz, konu sonsuz, görüşmelerde aktarılanlar çok değerliymiş.

Zeytinle ilgili yapılmış bilimsel çalışmalardan, birbirinden kıymetli kitaplardan edindikleri bilgileri uzman ve saha görüşmeleriyle birleştirip geçmiş, bugün ve geleceği yansıtan bir kitap olmasına gayret etmişler.

Zeytin gibi derinlikli bir konuda pandemi sürecinin zorlukları içinde yol almaya çalışmışlar. Birbirinden kıymetli üreticilere, zeytinle bağı olan pek çok işletmeye gidememenin üzüntüsünü de duymuşlar.

İki yılda 300'den fazla görüşme

"2019-2021 yıllarını kapsayan bu çalışmada amacımız zeytinin bölgedeki mevcut durumunu saptayarak Balıkesir için değerini, potansiyelini, kültürel birikimini kayıt altına almak oldu.

Yazılı ve sözlü 300'den fazla kaynakla desteklenen kitaba pek çok şair, yazar, değerli

akademisyen katkı sağladı.

Şöyle diyor yazarlar: Mehmet Başaran'ın 'Yüreğin Sesi Zeytin Ülkesi' kitabının satırları ise adına ilham oldu. '50 Peynirli Şehir Balıkesir' kitabımızda da hayallerle çıkmıştık yola. Zeytin yolculuğumuzda da her görüşmeden hayallerle ayrıldık. Türkiye'de doğan her çocuğun bir zeytin ağacı olmasını, zeytinin daha fazla konuşulup daha çok tüketildiği günleri, Balıkesir'in peynirinde olduğu gibi zeytincilik konusunda da ulusal ve uluslararası değere dönüşmesini sağlayacak öncü çalışmalara ilham olmasını diliyoruz. Zeytin yaşama duyulan inancın en büyük temsilcisi. Zeytin ağacı ölümsüz, kutsal ve umudu temsil ediyor.

'Zeytin Ülkesi Balıkesir'in zeytinciliğin geleceğine yeni bir yol açması en büyük umudumuz.'

Kitapta hikayesine yer verilen 105 yaşındaki Mehmet Aytekin'in dediği gibi...

Zeytinyağı doğanın doktoru, insan soyunun geleceğe bırakacağı en değerli hazine.

'Zeytin Ülkesi Balıkesir' zeytin ve zeytinyağının sağlıklı bir yaşam için ne kadar etkili olduğunun kanıtı gibi.

İZMİR ATATÜRK
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

İSTİHDAMA AÇILAN KAPI

Eleman ve iş arayanların nitelikli platformu
İAOSB ÖZEL İSTİHDAM BÜROSU

- Tüm kayıtlar ücretsizdir.
- 600 fabrikamızdan gelen taleplerin tamamı, sistemimizde yer alan başvurular üzerinden değerlendirilir.
- İş veren ön elemeyi geçen aradığı nitelikte elemana, çalışan ise istediği işe hiçbir ücret ödemediği takdirde sahip olur.

